Ἀριθ. 559 — Λεπτὰ εἴκοσι πέντε.

ΕΤΟΣ ΙΑ'.

ΕΣΤΙΑ

ΕΚΔΙΔΟΤΑΙ ΚΑΤΑ ΚΥΡΙΑΚΗΝ

Τόμος ΚΒ' Συνδρομὴ ἐτησία: Ἐν Ἑλλάδι φρ. 12, ἐν τῇ ἀλλοδαπῇ φρ. 20 — Αἱ συνδρομαὶ ἄρχονται ἀπὸ 1 Ἰανουαρ. ἑκάστ. ἔτους καὶ εἶνε ἐτήσιαι. — Γραφεῖον Διευθ. Ὁδὸς Σταδίου 32. 14 Σεπτεμβρίου 1886

Η ΑΣΧΗΜΗ ΑΔΕΛΦΗ

Διήγημα

[Συνέχεια· ἴδε προηγούμ. φύλλον.]

Γ'

Ἡ οἰκία τοῦ Κου Πλατέα ἔκειτο ὑψηλά, εἰς τὴν συνοικίαν τὴν ὁποίαν σήμερον σταλίζει τὸ ὀρφανοτροφεῖον. Ὀλίγιστοι τότε οἰκίσκοι ὑπῆρχον εἰς τὸ ἀπόκεντρον ὕψωμα. Ἡ θέα ἐκεῖθεν εἶναι ἐκτεταμένη καὶ ὡραία, ἀλλὰ δὲν εἵλκυσε τοῦτο τὸν Κύριον καθηγητήν· τὸν εἵλκυσεν ἡ σχετικὴ εὐθηνεία τῶν οἰκοπέδων. Διότι αὐτὸς ἔκτισε τὴν οἰκίαν. Οἱ τοῖχοί της ἀντεπροσώπευον πολυετεῖς κόπους του. Ἦτο μικρὰ καὶ ταπεινὴ ἡ οἰκοδομή, ἀλλ' ἦτο ἰδιοκτησία του, δὲν τὴν ἐχρεώστει εἰς οὐδένα, δὲν ὤφειλε πλέον νὰ πληρόνῃ ἐνοίκιον εἰς ξένον οἰκοδεσπότην. Τὸ δὲ γλυκὺ αἴσθημα τῆς ἀνεξαρτησίας ἦτο ἀντιστάθμισις ἐπαρκὴς τοῦ κόπου μὲ τὸν ὁποῖον ὁ εὐτραφὴς ἰδιοκτήτης διεσκέλιζε δ'ς τῆς ἡμέρας τὸν ἀνήφορον τοῦ Ποταμοῦ, ὅπως ἀνέλθῃ μέχρι τῆς οἰκίας του.

Ἡ ὁδὸς ἐκείνη, καθὼς γνωρίζουν πάντες οἱ ἐπισκεφθέντες τὴν Ἑρμούπολιν, λέγεται Ποταμός, διότι ἦτο ἡ κοίτη τοῦ χειμάρρου διὰ τοῦ ὁποίου τὰ ὄμβρια ὕδατα κατήρχοντο ἐκ τοῦ βουνοῦ εἰς τὴν θάλασσαν. Ἄλλως δέ, καὶ σήμερον ἔτι ἐκεῖθεν διοχετεύονται τὰ νερά. Ἐν καιρῷ ραγδαίας βροχῆς ἡ ὁδὸς γίνεται καὶ πάλιν χείμαρρος, ἀλλ' ἀντὶ κρημνῶν καὶ πετρῶν περιορίζεται ἑκατέρωθεν ὑπὸ οἰκοδομῶν, τῶν ὁποίων αἱ θύραι ὑπέρκεινται ἱκανῶς τοῦ ἐδάφους διὰ τὸν φόβον τῆς πλημμύρας. Ὥστε ἡ ὀνομασία τῆς ὁδοῦ ἔχει εἰσέτι τὸν λόγον της. Εὐτυχῶς δὲν βρέχει συχνάκις εἰς Σύραν, ἀλλ' ὅταν τοῦτο συμβαίνει ὁ Ποταμὸς ἐνίοτε εἶναι ἀδιάβατος Εἰς τοιαύτας περιστάσεις ὁ Κος Πλατέας ἠναγκάζετο νὰ ἀνέλθῃ εἰς τὴν ἑστίαν του ἑλικοειδῶς δι' ἄλλων πλαγίων ὁδῶν. Ὑπῆρχον ὅμως καὶ ἡμέραι καθ' ἃς ἐκλείετο ἐξ ἀνάγκης εἰς τὴν οἰκίαν του, διακοπτομένης ἐντελῶς τῆς συγκοινωνίας.

Ἡ μεγαλειτέρα ἡδονή, τὴν ὁποίαν διὰ τῆς οἰκοδομῆς ἐκείνης ἀπέκτησεν ὁ Κος Πλατέας, ἦτο ἡ δοθεῖσα εἰς τὴν γραῖαν μητέρα του εὐχαρίστησις τοῦ νὰ διέλθῃ ἐν ἀνέσει τὰς τελευταίας ἡμέρας της, μετὰ τὰς μακρὰς στερήσεις καὶ δομασίας ἐν μέσῳ τῶν ὁποίων ἀνέθρεψε τὸν υἱόν της καὶ τὸν εἶδε βαθμηδὸν ὑπερνικῶντα τὰς πρώτας δυσχερείας τοῦ διδασκαλικοῦ σταδίου. Ἐντὸς τῆς οἰκίας ταύτης ἀπέθανεν ἡ γραῖα ἐν εἰρήνῃ. Ἔτος εἶχεν ἤδη παρέλθει ἔκτοτε, ἀλλὰ τὸ δωμάτιόν της ἔμενεν εἰσέτι ἀνέπαφον. Εἶχεν ἀνάγκην αὐτοῦ ὁ καθηγητὴς πρὸς ἀνετωτέραν κατάταξιν τῆς αὐξανούσης βιβλιοθήκης του, ἀλλὰ τὸ ἐσέβετο καὶ τὸ ἠγάπα καὶ τὸ ἤθελεν οὕτω κενόν, ὡς ἐνδιαίτημα τῆς μνήμης... τῆς σκιᾶς τῆς μητρός του.

Μόνην ἐξ αὐτῆς κληρονομίαν παρέλαβε τὴν γραῖαν ὑπηρέτριάν της, τὴν ὀλιγόλογον Φλουροῦν, τῆς ὁποίας ὑπέφερεν ὑπομονητικῶς τὰς γεροντικὰς ἰδιοτροπίας, ἀρκούμενος εἰς τὴν ἀτελῆ ὑπηρεσίαν της καὶ εἰς τὴν οὐχὶ συνήθως ἐπιτυχῆ μαγειρικήν της. Ἀλλὰ τῆς Φλουροῦς ἡ κυριαρχία περιωρίζετο εἰς τὸ ἰσόγαιον τῆς οἰκίας. Ὁ καθηγητὴς εὕρισκε τὴν ἡσυχίαν του εἰς τὸ ἀνώγαιον ἐντὸς τοῦ κοιτῶνος του. Ἐντὸς αὐτοῦ εἶχε καὶ τὸ γραφεῖόν του. Ἐκεῖ ἐπὶ τῆς παρὰ τὸ παράθυρον τραπέζης εἰργάζετο, ἐκεῖ προητοίμαζε τὰς παραδόσεις του, ἐκεῖ ἀνεγίνωσκε τοὺς προσφιλεῖς του συγγραφεῖς, ἐκεῖ συχνάκις μὲ τὸν κάλαμον εἰς τὴν χεῖρα, ἢ τὸ βιβλίον ἀνοικτὸν ἐνώπιόν του, ἐκάθητο βλέπων ἀφῃρημένος, ὑπεράνω τῶν δωμάτων τῶν λοιπῶν Ἑρμουπολιτῶν, τὴν θάλασσαν καὶ τὰς κυανᾶς γραμμὰς τῶν πέριξ νήσων, ἢ κλίνων τὴν κεφαλὴν καὶ κλείων τὰ βλέφαρα δὲν ἔβλεπε τίποτε, διότι ἀπεκοιμᾶτο.

Ἠγάπα τὴν οἰκίαν του ὁ Κος Πλατέας. Ἀφότου τὴν ἀπέκτησε σπανίως ἐξήρχετο, παρεκτὸς διὰ τὰς παραδόσεις καὶ διὰ τὸν τακτικὸν περίπατόν του. Μετὰ νέας δὲ πάντοτε εὐχαριστήσεως ἔβλεπεν ἐπιστρέφων τοὺς τοίχους καὶ ἤνοιγε τὴν θύραν της.

Τὴν ἑσπέραν ταύτην ἐπέστρεψε μετὰ μεγαλειτέρας εὐχαριστήσεως τῆς συνήθους, ὡς εἰς καταφύγιον μετὰ τὸν κίνδυνον τοῦ ὁποίου τὴν ὑποψίαν ὑπέκρυπτε τὸ ἐγκώμιον τῆς ἐπιδόξου γυναικαδέλφης τοῦ Λιάκου.

— Ὡσὰν νὰ εἶναι καὶ ἀλήθεια, ἔλεγε μονολογῶν ἐνῷ, ἀφοῦ ἐδίπλωσε τὸν ἐπενδύτην του, περιεβάλλετο τὸν παλαιὸν κοιτωνίτην του καὶ περιέδεε τὴν κεφαλὴν μὲ μεταξωτὸν μανδίλιον,

ἀντὶ σκούφου, καθὼς συνείθιζε τακτικῶς καθ' ἑκάστην ἑσπέραν.

— Ὡσὰν νὰ εἶναι καὶ ἀλήθεια! Νὰ φέρω ἐδῶ μέσα κυρίαν, νὰ μοῦ ἀναποδογυρίσῃ τὰ πάντα, νὰ μὲ ἀναγκάζῃ νὰ ἐξέρχωμαι ὅταν θέλω νὰ μένω καὶ νὰ μένω ὅταν θέλω νὰ ἐξέλθω, νὰ τὴν ἀκούω ὅταν ἐπιθυμῶ σιωπήν, νὰ ἀνοίγω τὸ παράθυρον ἐνῷ κρυόνω διότι ἐκείνη ζεσταίνεται, ἢ νὰ τὸ κλείω ἐνῷ ζεσταίνομαι διὰ νὰ μὴ κρυώσῃ!

Καὶ ταῦτα λέγων ἔκλεισε τὸ παράθυρον.

— Ὁ γάμος εἶναι ἀνοησία εἰς τὴν ὁποίαν ἠμπορεῖ τις νὰ ὑποπέσῃ ἐνόσῳ εἶναι νέος. Ἀφοῦ πήξῃ ὁ νοῦς δὲν συγχωρεῖται πλέον. Ἐγὼ εἰς τὴν νεότητά μου διέφυγα τὴν δουλείαν τῆς συζυγίας, καὶ θὰ χάσω τώρα τὴν ἐλευθερίαν μου!

Αὐτίκα δούλιον ἦμαρ ἐμοὶ περιμηχανόωντο,

Ἐνῷ δ' ἀπήγγελλε τὸν στίχον τοῦτον ἔβλεπε διὰ τῆς φαντασίας ἐνώπιόν του τὴν νύμφην ἥτις πρὸ ἐτῶν πολλῶν τῷ ἐπροξενολογήθη, καθὼς τὴν ἐπανεῖδε πέρυσι, ὅτε ἐπεσκέφθη τὴν πατρίδα του, μὲ πρωΐμους λευκὰς τρίχας καὶ ρυτίδας, ἐν τῷ μέσῳ μικρᾶς ἀγέλης τέκνων φωναζόντων, παιζόντων καὶ ἐριζόντων.

— Δόξα τῷ Θεῷ, ἐξηκολούθησε σκεπτόμενος μεγαλοφώνως, δὲν τὰ ἔχω ἐγὼ εἰς βάρος μου. Ἂς τὰ χαίρεται ὁ ἀντικαταστάτης μου!

Ἡ Φλουροῦ τὸν διέκοψε ἀνοίξασα τὴν θύραν ἄνευ τινὸς προειδοποιήσεως. Ἔρριψε μετ' ἀπορίας τὸ βλέμμα εἰς ὅλας τοῦ δωματίου τὰς γωνίας, ἀλλ' ἰδοῦσα ὅτι ὁ κύριός της ἦτο μόνος καὶ συνωμίλει μὲ τὸν ἑαυτόν του ἔσεισε τὴν κεφαλὴν καὶ εἶπε λακωνικῶς:

— Ἕτοιμο!

— Καλά, καλά, ἔρχομαι, ἀπεκρίθη ὁ καθηγητής, καὶ κατέβη εἰς τὸ ἰσόγαιον, ὅπου παρὰ τὸ μαγειρεῖον ὑπῆρχε δωμάτιον χρησιμεῦον καὶ ὡς αἴθουσα καὶ ὡς τραπεζαρία.

Ὁ Κος Πλατέας ἤρχισε νὰ τρώγῃ μὲ ὄρεξιν, ἀλλὰ καθόσον ἱκανοποιεῖτο ἡ πεῖνά του αἱ σκέψεις του ἐπανήρχοντο εἰς τὰ ἐπεισόδια τοῦ σημερινοῦ περιπάτου του. Ἀφοῦ αὐταρέσκως ἐνετρύφησε καὶ πάλιν εἰς τὴν συναίσθησιν τῆς ἐλευθερίας του, ἐσκέφθη περὶ τοῦ Λιάκου καὶ ἐλεεινολόγησεν ἀπὸ καρδίας τὸν σωτῆρά του.

— Τὴν ἔπαθε ὁ δυστυχής, ἔλεγε καθ' ἑαυτόν. Ἀλλ' ὁ ἄνθρωπος δὲν εἶναι ὑπεύθυνος διὰ τὰ αἰσθήματά του. Δὲν τὸ ἤθελε νὰ ἐρωτευθῇ. Τώρα εὑρίσκεται ὑπὸ τὸ κράτος τοῦ ἔρωτος καὶ νομίζει ὅτι θὰ εὕρῃ τὴν εὐτυχίαν ὅπου τὴν ζητεῖ. Εἴθε νὰ τὴν εὕρῃ καὶ νὰ μὴ μεταμεληθῇ! Ὁ καθεὶς ὅμως ἔχει ὅ,τι ἀξίζει, τοῦ δὲ καθενὸς ἡ εὐτυχία ἐξαρτᾶται ἀπὸ τὸν τρόπον του τοῦ αἰσθάνεσθαι καὶ τοῦ σκέπτεσθαι.

Ταῦτα σκεπτόμενος ὁ Κος Πλατέας ἐνόμιζεν ὅτι φιλοσοφεῖ. Ἀλλ' ἡ δῆθεν φιλοσοφία του αὕτη οὐδὲν ἄλλο ἦτο ἢ ἀπόπειρα αὐτόματος πρὸς ἀποδίωξιν σκέψεων ὀχληρῶν. Διότι ἀνελογίζετο τὸν Λιάκον συγκεκινημένον, κατεχόμενον ὑπὸ ἀνεκλαλήτου ἀδημονίας, προσπαθοῦντα νὰ ὑποκρύψῃ τὴν ταραχὴν τῆς ψυχῆς του, πάσχοντα, καὶ ἐνταυτῷ ἐβασάνιζε τὸν νοῦν του ἡ ὑποψία μὴ ὁ ἐρωτευμένος φίλος του συνέλαβε τῷ ὄντι τὴν ἰδέαν τοῦ νὰ τὸν νυμφεύσῃ μὲ τὴν μέλλουσαν γυναικαδέλφην του καὶ ἐκ λεπτότητος δὲν ἐτόλμα κατ' ἀρχὰς νὰ τὸ εἴπῃ καθαρῶς, ἔπειτα δέ, δυσαρεστηθεὶς ὡς ἐκ τῶν τρόπων τοῦ Πλατέα, ἠρνήθη ὅτι ποτὲ ἐσκέφθη τοιοῦτό τι.

Καὶ μὴ δὲν εἶχεν ὁ Λιάκος τὸ δικαίωμα τοῦ ν' ἀπαιτήσῃ τοιαύτην ἔστω καὶ θυσίαν παρ' ἐκείνου τοῦ ὁποίου ἔσωσε τὴν ζωήν; Πῶς δὲ οὗτος ἀντήμειψε τὸν σωτῆρά του; — Ὄχι μόνον ὑπεξέφυγεν ἐκ προκαταβολῆς τὴν θυσίαν παρεννοήσας τὴν ἀβρότητα τοῦ φίλου του, ἀλλὰ καὶ ὑπέδειξεν ὅτι τὸν βαρύνει ἡ εὐγνωμοσύνη, ἀφοῦ ἐπρότεινε νὰ τὴν ἐξοφλήσῃ πνιγόμενος μᾶλλον ἢ νυμφευόμενος πρὸς χάριν τοῦ Λιάκου! Ἡ διαγωγή του τῷ ἐφαίνετο ἤδη ἀδικαιολόγητος, ἀσύγγνωστος! Ἠδύνατο τοὐλάχιστον καὶ ἐχρεώστει νὰ μεταχειρισθῇ ἄλλην γλῶσσαν πρὸς τὸν σωτῆρά του, ἀντὶ τοῦ νὰ τὸν δυσαρεστήσῃ τοιουτοτρόπως.

Ὅσον ἐσκέπτετο ταῦτα ὁ Κος Πλατέας, τόσον ἐστενοχωρεῖτο. Τὸ αἷμα ἀνέβαινεν εἰς τὰς παρειάς του καὶ ἀνετρέπετο ἡ σειρὰ τῶν φιλοσοφημάτων του. Ἐπὶ τέλους, ἔσπρωξε βιαίως τὸ πινάκιον, ἀφοῦ ἀπέφαγε τὰς τελευταίας σταφίδας του, ἐπέταξεν ἐπὶ τῆς τραπέζης τὸ χειρόμακτρόν του, καὶ ἀνῆλθε συγχυσμένος εἰς τὸ δωμάτιόν του.

— Ἄσχημα ἔκαμα, ἔλεγε καθ' ἑαυτόν. Διατί νὰ τὸν πειράζω μὲ τὰ ἀσυλλόγιστα λόγια μου; Καὶ τίς ἡ ἀνάγκη νὰ τὰ εἴπω; Ἀλλὰ πάντοτε ἀργὰ μοῦ ἔρχεται ἡ σκέψις!

Καὶ δώσας ἓν γρονθοκόπημα ἐπὶ τῆς κεφαλῆς του, ἤρχισε νὰ περιπατῇ ἄνω καὶ κάτω ἐντὸς τοῦ δωματίου ἐν μέσῳ τοῦ αὐξάνοντος σκότους, μέχρις οὗ ἡ Φλουροῦ εἰσελθοῦσα ἀπέθεσε τὸν λύχνον ἐπὶ τῆς τραπέζης καὶ ἐξῆλθε πάλιν ἐν σιωπῇ.

Ὁ καθηγητὴς ἐστάθη προσηλῶν τὰ βλέμματα εἰς τὸ φῶς τοῦ λύχνου. Τὸ φῶς ἐκεῖνο τῷ ὑπεδείκνυε τὸ καθῆκόν του, τὸν προσεκάλει εἰς μελέτην, τῷ ἔλεγεν ὅτι πρέπει νὰ προετοιμάσῃ κατὰ τὸ σύνηθες τὸ αὐριανὸν μάθημά του. Ἀλλὰ διὰ πρώτην φορὰν εἰς τὴν ζωήν του ἠσθάνετο ὅτι δὲν ἠδύνατο νὰ ἐπιστήσῃ τὴν προσοχὴν εἰς τὰ βιβλία του. Ἐδίστασεν, ἤρχισε καὶ πάλιν τὸν ἐν τῷ δωματίῳ περίπατον συλλογιζόμενος συγχρόνως καὶ τὸν Λιάκον, καὶ τοὺς μαθητάς του, καὶ τὰς δύο θυγατέρας τοῦ Κου Μητροφάνους, καὶ τὸν γυμνασιάρχην. Ἀλλ' ὅμως ἐν τῇ συγχύσει ἐκείνῃ τῶν ἰδεῶν, ὑπερίσχυσε τὸ διδασκαλικὸν ἔμφυτον, καὶ καθίσας ἐνώπιον τῆς τραπέζης κατέταξεν ἐπ' αὐτῆς τοὺς τρεῖς τόμους τοῦ λεξικοῦ τοῦ Γαζῆ, τὸ συντακτικὸν τοῦ Ἀσωπίου καὶ τὰ ἄλλα συνήθη του βοηθήματα, ἡτοίμασε τὸ μελανοδοχεῖον καὶ τὸ σημειωματάριόν του, ἤνοιξε τὴν Ἰλιάδα, εὗρε τὴν σελίδα τῆς αὐριανῆς παραδόσεως καὶ ἤρχισε τὴν μελέτην σημειῶν ἑκάστης λέξεως τὴν ἐτυμολογίαν, ἑκάστης φράσεως τὴν σύνταξιν, καὶ ἑκάστου ἐξαμέτρου τὰς ῥυθμικὰς ἰδιοτροπίας. Παρέδιδε τότε τὸ Ζ τῆς Ἰλιάδος.

Ἀλλὰ παραιτῶν ἐντὸς ὀλίγου καὶ σύνταξιν καὶ ἐτυμολογίαν καὶ μετρικήν, λησμονῶν καὶ τοὺς μαθητάς του καὶ τὴν ἀνάγκην τῆς σχολαστικῆς ἀνατομίας τοῦ Ὁμήρου, ἀνέγνωσεν ἀπ' ἀρχῆς μέχρι τέλους τὸ ἐνώπιόν του χωρίον τῶν ἀποχαιρετισμῶν τοῦ Ἕκτορος καὶ τῆς Ἀνδρομάχης. Ποτὲ ἄλλοτε δὲν εἶδεν εἰς τὸ ἐπεισόδιον ἐκεῖνο ὅσας καλλονὰς ἤδη ἀνεκάλυπτε! Ἡ ἀπαράμιλλος ἀπεικόνισις συζυγικῆς ἀγάπης καὶ πατρικῆς στοργῆς, ἡ ἐξ ἔρωτος ἀμοιβαίου πηγάζουσα εὐτυχία, ἡ συμφορὰ τοῦ χωρισμοῦ, ταῦτα πάντα οὐδέποτε τοσοῦτον τὸν συνεκίνησαν. Ποτὲ ἄλλοτε ὁ καθηγητὴς τῶν Ἑλληνικῶν οὔτε ἀνέγνωσεν οὔτε ἀπεστήθισεν ὑπὸ τοιοῦτο πνεῦμα στίχους τῆς Ἰλιάδος! Ἐνῷ δὲ ἀνεγίνωσκεν, ὁ Ἕκτωρ ἐνεσαρκοῦτο εἰς τὴν φαντασίαν του ὑπὸ τὴν μορφὴν τοῦ Λιάκου. Τὸν Λιάκον ἐσυλλογίζετο. Ὁ Λιάκος δοκιμάζει τὴν πικρίαν τοῦ χωρισμοῦ προτοῦ γευθῇ τὴν γλυκύτητα τῆς συζυγικῆς εὐδαιμονίας τοῦ Ἕκτορος!

Ὁ Κος Πλατέας ἔκλεισε τὸ βιβλίον καὶ ἠγέρθη ἐκ νέου. Μυρίαι σκέψεις τὸν ἐβασάνιζον ἐνῷ ἐπεριπάτει ἀπὸ τὴν τράπεζαν εἰς τὴν κλίνην καὶ ἀπὸ τὴν κλίνην εἰς τὴν τράπεζαν.

— Διατί, ἀνεφώνησε, διατί νὰ μὴ πιστεύσω τὸν Λιάκον ὅτι δὲν ἐσκέφθη ποτὲ νὰ μὲ νυμφεύσῃ; Ἀνόητος ἐγὼ νὰ τὸ ὑποθέσω! Μοῦτρα διὰ γαμβρός!

Καὶ ἐστάθη ἀπέναντι τοῦ καθρέπτου πλαγίως φωτιζομένου ἀπὸ τὸ φῶς τοῦ λύχνου, καὶ εἶδεν ἐντὸς αὐτοῦ τὸ ἥμισυ τοῦ προσώπου του μὲ τὸ μανδίλιον ἐπὶ κορυφῆς, ἐνῷ τὸ ἄλλο ἥμισυ ἔμενεν εἰς τὸ σκότος, ὁ δὲ κόμβος τοῦ μανδιλίου ὠρθοῦτο διακλαδούμενος ἐπὶ τοῦ μετώπου του.

— Μὰ τὴν ἀλήθειαν, εἶπε γελάσας, ὡραῖον Ἀστυάνακτα ἤθελα καταφέρει ἐὰν τὴν ἐνυμφευόμην.

Ἡσυχώτερος ἤδη ἐκάθισε πάλιν ἐνώπιον τοῦ γραφείου του. Ἀλλ' ἐκ νέου μεταξὺ τοῦ γραφείου καὶ τῶν ὀφθαλμῶν του ἤρχισαν νὰ πλανῶνται σκηναὶ καὶ μορφαὶ οὐδεμίαν σχέσιν ἔχουσαι πρὸς τὴν αὐριανὴν παράδοσιν. Ἐννοήσας ὅτι ἀδύνατον νὰ ἐργασθῇ σπουδαίως, ὁ καθηγητὴς ἔκρινε φρονιμώτερον νὰ πλαγιάσῃ καὶ νὰ κοιμηθῇ. Ὁ ὕπνος θὰ τὸν καθησυχάσῃ, αὔριον δὲ ἐξυπνῶν ἐνωρίτερον θὰ προετοιμάσῃ μὲ νοῦν καθαρὸν τὸ μάθημά του. Κατεκλίθη λοιπὸν καὶ ἔσβυσε τὸ φῶς.

Ἀλλ' ὁ ὕπνος δὲν ἤρχετο. Περιεστρέφετο ἄϋπνος ἐπὶ τῆς κλίνης ὁ Κος Πλατέας, ἐν μέσῳ δὲ τοῦ σκότους καὶ τῆς σιωπῆς ἡ ἔντασις τοῦ νευρικοῦ του συστήματος μετέτρεπεν ἐπὶ μᾶλλον καὶ μᾶλλον τὰς σκέψεις του εἰς τύψεις συνειδήσεως. Καὶ παρήρχοντο οὕτω αἱ μακραὶ ὧραι τῆς νυκτός. Ἐπὶ τέλους πρὸς τὰ ἐξημερώματα ἀπεκοιμήθη. Ἀλλ' αἱ ἰδέαι του μετασχηματισθεῖσαι εἰς ὄνειρον φοβερὸν τὸν ἀφύπνισαν κατάτρομον. Ὠνειρεύθη ὅτι τὸ στρῶμά του μετεβάλλετο εἰς θάλασσαν, τὸ προσκέφαλόν του εἰς καρχαρίαν, ὅτι ἐβυθίζετο ἔχων τὴν κεφαλὴν ἐντὸς τοῦ στόματος τοῦ θηρίου, ὅτι ὁ καρχαρίας ἐλάμβανε βαθμηδὸν τὴν μορφὴν τῆς πρωτοτόκου θυγατρὸς τοῦ Κου Μητροφάνους καὶ μία φωνή, ἡ φωνὴ τοῦ Λιάκου, ἐβόᾳζε καθ' ὅλον τὸ μεταξὺ εἰς τὴν ἀκοήν του «Γκλὰν γκλάν, ἀχάριστε, γκλὰν γκλάν, ἀχάριστε!»

Ἀνεκάθισεν ἱδρωμένος εἰς τὸ στρῶμά του, ἐνῷ δ' ἔσφιγγε περὶ τὸ μέτωπον τὸ ἐν τῇ ἀγωνίᾳ τοῦ ὀνείρου λυθὲν μανδίλιον, ἔλαβεν ἀπόφασιν ἡρωϊκήν.

— Θὰ τὴν πάρω, ἀνέκραξε! Τὸ χρεωστῶ εἰς τὸν σωτῆρά μου. Πρέπει νὰ ἐκτελέσω τὸ καθῆκόν μου, νὰ καθησυχάσω τὴν συνείδησίν μου!

Καὶ ἐξηπλώθη πάλιν ὑπὸ τὰ σκεπάσματά του μὲ τὴν καρδίαν ἐλαφρὰν καὶ τὸν νοῦν ἥσυχον, ἐλεύθερος ὑποψιῶν καὶ δισταγμῶν καὶ τύψεων συνειδήσεως.

Ὁ ἥλιος εἰσερχόμενος ἀπλέτως εἰς τὸ δωμάτιον τὸν ἐξύπνησε μίαν ὅλην ὥραν βραδύτερον τοῦ συνήθους. Πρώτην φορὰν ἐπὶ ζωῆς του συνέβαινε τοῦτο εἰς τὸν τακτικὸν καθηγητήν, πρὸς ἄκραν ἀπορίαν τῆς Φλουροῦς. Ἡ κεφαλή του ἦτο βαρεῖα, ἔκαιον οἱ ὀφθαλμοί του. Ἐν βίᾳ ἐπλύθη, ἐνεδύθη, ἔπιε τὸν μαῦρον καφέν του καὶ ἐπανέλαβε τὴν χθὲς τὴν νύκτα διακοπεῖσαν μελέτην. Ὁ νοῦς του ὅμως ἦτο καὶ σήμερον ἀλλαχοῦ. Ὅπως δήποτε κατὰ τὴν τακτικὴν ὥραν εὑρέθη εἰς τὸ γυμνάσιον καὶ παρέδωκε τὸ μάθημά του. Ἀλλὰ τί μάθημα! Οἱ μαθηταὶ ἠπόρουν κατ' ἀρχὰς βλέποντες χαλαρωθεῖσαν τὴν συνήθη τοῦ καθηγητοῦ αὐστηρότητα, ἀλλὰ δὲν ἤργησαν νὰ ἐννοήσωσιν ὅτι ἡ ἐπιείκειά του ὠφείλετο εἰς τὴν παντελῆ ἐκείνου ἀπροσεξίαν, οὐχὶ δὲ ποσῶς εἰς τὴν ἰδικήν των ἀκρίβειαν περὶ τὴν ἐξήγησιν τοῦ κειμένου. Ἦτο ἀφῃρημένος, ὦ τοῦ θαύματος, ὁ Κος Πλατέας! Τότε ἐνθαρρυνθέντες ἐφιλοτιμήθησαν νὰ ἐπισωρεύσωσιν ἀνοησίας ἐπὶ ἀνοησιῶν. Τὸ Ζ τῆς Ἰλιάδος κατεστράφη τὴν ἡμέραν ἐκείνην ὑπὸ ἐτυμολογικήν, συντακτικὴν καὶ ῥυθμικὴν ἔποψιν. Ὁ καθηγητὴς ἔμενεν ἀνάλγητος μέχρις οὗ, παρελθούσης τῆς κεκανονι-

σμένης ὥρας, οἱ μὲν μαθηταὶ ἀπελύθησαν σχολιάζοντες ἀντὶ τοῦ Ὁμήρου τὸ ἔκτακτον φαινόμενον τῆς μακροθυμίας τοῦ Κου Πλατέα, αὐτὸς δὲ ἐξελθὼν τοῦ Γυμνασίου ἐπανέλαβε τὸ νῆμα τῶν σκέψεών του.

Ἀφότου ἐξύπνησεν ἐσκέπτετο χωρὶς νὰ δυνηθῇ νὰ εὕρῃ τὸν καταλληλότερον τρόπον πρὸς ἐκτέλεσιν τῆς ληφθείσης ἀποφάσεως. Τὸ πρᾶγμα δὲν ἦτο τόσον ἁπλοῦν, ὅσον χθὲς τὴν νύκτα ἐφαντάζετο. Δὲν ἤρκει ἡ ἀπόφασις μόνη τοῦ νὰ νυμφεύθῃ τὴν πρωτότοκον θυγατέρα τοῦ Κου Μητροφάνους, πρέπει πρὸς τοῦτο νὰ γίνωσι διαβήματά τινα. Ἀλλ' ὁποῖα; — Νὰ ἀπευθυνθῇ πρὸς τὸν φίλον του; Ἀλλά, ὕστερον μάλιστα ἀπὸ τὰ χθὲς μεταξύ των διαμειφθέντα, δὲν τοῦ ἤρχετο νὰ ὑπάγῃ πρὸς αὐτὸν διὰ νὰ τῷ εἴπῃ... τί; «Ἰδού, θυσιάζομαι πρὸς χάριν σου.» Ὄχι! — Νὰ προστρέξῃ εἰς τὴν μεσολάβησιν τῆς ἐξαδέλφης τοῦ Λιάκου; Δύσκολον καὶ τοῦτο. Ἐγνώριζε μὲν καὶ αὐτὴν καὶ τὸν σύζυγόν της, ἐχαιρετῶντο καθ' ὁδόν, ἀλλ' οὐδέποτε συνωμίλησε μετ' αὐτῆς, ὥστε δὲν εἶχεν οὔτε τὸ δικαίωμα οὔτε τὸ θάρρος νὰ τὴν μεταχειρισθῇ ὡς προξενήτριαν.

Ταῦτα ἐσκέπτετο ἐνῷ διήρχετο τὴν πλατεῖαν πορευόμενος πρὸς τὴν οἰκίαν του, διότι ἐπλησίαζεν ἡ μεσημβρία, ὥρα φαγητοῦ, ὅτε εἶδεν αἴφνης ἀπέναντί του ἐρχόμενον τὸν Κον Μητροφάνην. Ἡ ἐμφάνισίς του ἔλυσε διὰ μιᾶς τὰς ἀπορίας τοῦ καθηγητοῦ. Ὡς ἔμπνευσις ἀκαριαία τῷ ἦλθεν ἡ ἰδέα νὰ ἀποταθῇ ἀπ' εὐθείας πρὸς τὸν πατέρα τῆς νύμφης. Τί ἁπλούστερον;

Χωρὶς νὰ ζυγίσῃ τὰ ὑπὲρ καὶ τὰ κατὰ τοῦ διαβήματος, μὴ ἔχων ἄλλως τε τὸν καιρὸν νὰ πολυσκεφθῇ περὶ τούτου, ὑπείκων εἰς τῆς στιγμῆς τὴν ὤθησιν, περιχαρὴς διὰ τὴν παρουσιαζομένην διέξοδον ἐκ τῶν δισταγμῶν ὅσοι τὸν ἐβασάνιζον, ἐχαιρέτησε τὸν γέροντα καὶ ἐστάθη κατάντικρύ του.

— Κύριε Μητροφάνη, χαίρω ὅτι σᾶς ἀπήντησα διότι ἔχω νὰ σᾶς εἴπω δύο λέξεις.

— Ὁ Κύριος Πλατέας, νομίζω, εἶπεν ὁ γέρων ἀντιχαιρετῶν εὐγενῶς.

— Ὅλος καὶ ὅλος.

— Καὶ τί ἀγαπᾶτε, Κύριε Πλατέα;

Ὁ Κος Πλατέας ᾐσθάνθη τότε πρῶτον δειλίαν τινά, ἀλλὰ δὲν ἦτο πλέον καιρὸς ὑποχωρήσεως. Ἀνέλαβε τὸ θάρρος του καὶ ἐξηκολούθησε.

— Κύριε Μητροφάνη, χωρὶς περιφράσεις, ἰδού. Ἐπιθυμῶ νὰ γείνω γαμβρός σας.

Ἡ ἀπότομος καὶ ἄνευ οἱαεδήποτε προεισαγωγῆς ἔκφρασις τῆς ἐπιθυμίας ταύτης τοῦ καθηγητοῦ ἐξέπληξε δυσαρέστως μᾶλλον τὸν γέροντα. Ἡ αἴτησις αὐτὴ καθ' ἑαυτὴν δὲν τὸν ἐξέπληξε καθόσον ἡ ὡραιότης τῆς νεωτέρας τῶν θυγατέρων του τὸν εἶχε πολλάκις ἤδη ἐκθέσει εἰς τὴν ἀνάγκην τοῦ ν' ἀπορρίψῃ τοιούτου εἴδους προτάσεις, οὐδέποτε ὅμως οὕτω ἀπ' εὐθείας ὑποβληθείσας.

Ἀληθῶς ἐξ ὅλων τῶν μέχρι τοῦδε παρουσιασθέντων μνηστήρων ὁ Κος Πλατέας ἐφαίνετο ὀλιγώτερον *γαμβροπρεπὴς* διά τε τὴν ἡλικίαν καὶ τὰ λοιπὰ προσόντα, ἀλλὰ τοῦτο δὲν ἐβάρυνε πολὺ κατ' ἐκείνην τὴν στιγμὴν εἰς τὰς σκέψεις τοῦ γέροντος. Εἶπε μόνον καθ' ἑαυτόν, «Καὶ αὐτὸς ἀκόμη!» Ἀναβλέψας δὲ πρὸς τὸν Κον Πλατέαν,

— Ἡ ἐπιθυμία σας αὕτη, εἶπε, μὲ τιμᾷ πολύ, ἀλλ' εἶναι ἀκόμη νέα ἡ μικρά μου καὶ δὲν σκέπτομαι περὶ ὑπανδρείας της.

— Τί μικρά; Δὲν ἐζήτησα τὴν μικράν. Σᾶς ζητῶ τήν...

Ἤθελε νὰ εἴπῃ τὸ ὄνομά της, ἀλλ' ἀνελογίσθη ὅτι δὲν τὸ ἐγνώριζε.

— Σᾶς ζητῶ τὴν μεγάλην, ἐπανέλαβε.

Εἰς τοῦτο ὁ Κος Μητροφάνης δὲν ἠδυνήθη πλέον νὰ ὑποκρύψῃ τὴν ἔκπληξίν του. Πρώτην φορὰν ἐζητεῖτο εἰς γάμον ἡ πρωτότοκός του.

Ἐπί τινας στιγμὰς παρετήρει ἐν σιωπῇ τὸν Κον Πλατέαν, ὅστις ἤρχισε ν' ἀνυπομονῇ.

— Κύριε καθηγητά, εἶπεν ἐπὶ τέλους. Ὁμολογῶ ὅτι ἡ πρότασις μοῦ ἔρχεται ὀλίγον ἀπροσδοκήτως καὶ κατὰ τρόπον ἀσυνήθη. Δὲν νομίζετε ὅτι τὰ παλαιὰ καὶ πατροπαράδοτα ἔθιμα ἔχουν τὸ καλόν των, καὶ ὅτι τοιούτου εἴδους ὑποθέσεις συζητοῦνται καλλίτερα διὰ τρίτων.

Τοῦτο ὁ Κος Πλατέας δὲν τὸ ἐπερίμενε. Ἐφαντάζετο ὅτι ὁ πενθερὸς ἤθελε τὸν ἐναγκαλισθῇ ἐκεῖ εἰς τὸν δρόμον, περιχαρὴς διότι εὑρέθη ἐπὶ τέλους ὁ ζητούμενος γαμβρός.

— Ἐνόμισα, ἐτραύλισεν, ὅτι μὲ γνωρίζετε ἀρκούντως καὶ ὅτι τὸ ἁπλούστερον ἦτο νὰ σᾶς ὁμιλήσω μόνος μου.

— Βεβαίως, βεβαίως! Ἀλλ' ἐὰν ἠθέλατε νὰ ἀναθέσετε εἰς φίλον σας τινὰ τὴν ἐντολὴν νὰ μὲ ὁμιλήσῃ,... Ἐὰν μοῦ δώσετε ὀλίγον καιρὸν νὰ σκεφθῶ, θὰ μὲ ὑποχρεώσετε.

— Πολὺ καλά. Νὰ σᾶς στείλω τὸν Κον Λιάκον.

Ὁ γέρων συνωφρυώθη.

— Ἀ! ὁ Κος Λιάκος γνωρίζει τὴν ὑπόθεσιν;

Ὁ δυστυχὴς καθηγητὴς ἐνόησεν ὅτι ἔσφαλεν ἀναμίξας τὸ ὄνομα τοῦ φίλου του εἰς τὴν διαπραγμάτευσιν. Ἡτοιμάζετο νὰ εἴπῃ τι, καὶ αὐτὸς ὅμως δὲν ἐγνώριζε τί, ἀλλ' ὁ Κος Μητροφάνης προλαβὼν τὸν ἀπήλλαξε τῆς δυσκολίας.

— Καλά, εἶπε. Στείλατέ μου τὸν Κον Λιάκον.

Καὶ χαιρετήσας ἐξηκολούθησε τὸν δρόμον του.

Ποτὲ ἄλλοτε ὁ Κος Πλατέας δὲν ὑπέστη τοσαύτην ἠθικὴν στενοχωρίαν ὅσην ἀπὸ χθὲς τὸ ἑσπέρας διήρχετο. Οὐδ' αὐτὸ τὸ πάθημά του, ὅτε ἐκινδύνευσε νὰ πνιγῇ, παρεβάλλετο πρὸς τὰς παρούσας βασάνους. Τότε ὁ κίνδυνος ἐπῆλθεν ἀπροσδόκητος, μόνον δὲ μετὰ τὴν παρέλευσίν του συνησθάνθη ὁ παθὼν τὸ μέγεθός του. Σήμερον ἡ ἀβεβαιότης τοῦ μέλλοντος ἐπιτείνει τὴν ἀγωνίαν, ἡ δὲ διέξοδος ἐνῷ ἐφαίνετο ἐξευρεθεῖσα ἰδοὺ πάλιν

διαλύεται! Ἔμενεν ἐκεῖ εἰς τὸ μέσον τῆς πλατείας μὲ τὰς χεῖρας κρεμαμένας, βλέπων τὰ νῶτα τοῦ ἀπομακρυνομένου Κου Μητροφάνους.

— Πρέπει νὰ ἴδω τὸν Λιάκον, εἶπε καθ' ἑαυτόν. Ἀλλὰ ποῦ νὰ τὸν εὕρω τώρα;

Κατ' ἐκείνην τὴν στιγμὴν ὁ κώδων τῆς Μεταμορφώσεως ἐσήμανε τὰς δώδεκα, καὶ ὁ καθηγητὴς ἐνθυμήθη πρῶτον μὲν ὅτι τὸν ἐπερίμενε τὸ πρόγευμα εἰς τὴν οἰκίαν του, δεύτερον δὲ ὅτι ὁ Λιάκος ἔτρωγε συνήθως εἰς ξενοδοχεῖον ὄπισθεν τῆς πλατείας κείμενον. Ἐπορεύθη λοιπὸν πρὸς τὸ ξενοδοχεῖον καὶ πράγματι, συνηντήθη πρὸ τῆς θύρας τοῦ ξενοδοχείου μὲ τὸν πρωτοδίκην..

— Ὦ ἀδελφέ, ἀνεφώνησεν, ὦ ἀδελφέ!

— Τί συμβαίνει, ἠρώτησεν ὁ Λιάκος ἀνήσυχος. Τί ἔπαθες;

— Τί ἔπαθα; Ὅ,τι ποτὲ δὲν ἐπερίμενα! Ἐζήτησα τὸν Μητροφάνην νὰ μοῦ δώσῃ τὴν κόρην του καὶ ἀντὶ νὰ μοῦ...

— Ἐζήτησες τὴν κόρην του!

— Μάλιστα. Τί θαυμάζεις;

— Δὲν μοῦ ἔλεγες χθὲς ὅτι ποτέ...

— Αἴ, καὶ τί μὲ τοῦτο; Ἐσκέφθην τὴν νύκτα καὶ ἐπείσθην ὅτι πρέπει νὰ νυμφευθῶ καὶ οὔτε θὰ εὕρω ποτὲ καλλιτέραν γυναῖκα.

— Ἄκουσε, Πλατέα, εἶπεν ὁ Λιάκος μετὰ προφανοῦς συγκινήσεως. Τί ἐσκέφθης τὸ ἐννοῶ, διότι σὲ γνωρίζω. Ἀλλὰ δὲν ἠμπορῶ νὰ δεχθῶ ἐκ μέρους σου τοιαύτην θυσίαν.

— Τί θυσίαν, καὶ ποῖος σ' ἐρωτᾷ νὰ δεχθῇς ἢ νὰ μὴ δεχθῇς; Ἀπεφάσισα νὰ τὴν πάρω διότι θέλω νὰ νυμφευθῶ, καὶ θὰ τὴν πάρω! Καὶ ἂν δὲν εἶναι μὲ τὸ θέλημα τοῦ πατρός της, θὰ τὴν κλέψω! Ἰδού!

Καὶ ἐξηκολούθησε διηγούμενος μετὰ ζωηρότητος τὸν μετὰ τοῦ Κου Μητροφάνους διάλογον. Ὁ Λιάκος ἤκουε μειδιῶν. Ἀπὸ χθὲς καὶ οὗτος ἐσκέπτετο περὶ τοῦ συνοικεσίου τούτου, ὅσον δ' ἐσκέπτετο τόσον τὸ εὕρισκε καλὸν καὶ ἁρμοστόν. Ἐξετάζων δὲ τὸν ἑαυτόν του ἐπείθετο ὅτι δὲν ἐπηρεάζετο ἐκ τῆς ἐπιθυμίας τοῦ νὰ ὑπερνικηθῇ τὸ ἐμπεδίζον τὴν ἰδικήν του εὐτυχίαν πρόσκομμα, ἀλλ' ὅτι πραγματικῶς καὶ ὁ φίλος του καὶ ἡ ἀδελφὴ τῆς ἐρωμένης του δὲν ἠδύναντο ἢ νὰ ζήσωσιν εὐτυχεῖς συνενούμενοι. Περὶ τῆς συγκαταθέσεως τοῦ Κου Μητροφάνους δὲν εἶχεν ἀμφιβολίαν. Τὸ ζήτημα τῆς πρεσβείας τὸν ἐφόβιζεν ὀλίγον, ὕστερον μάλιστα ἀπὸ τὴν ἀπαρέσκειαν μὲ τὴν ὁποίαν παρεδέχθη τὴν ἀνάμιξίν του ὁ πατὴρ τῆς νύμφης. Ἀλλὰ πῶς ἠδύνατο νὰ μὴ ἀναδεχθῇ τὴν ἐντολήν; Ὑπεσχέθη νὰ ἐπισκεφθῇ αὐθημερὸν τὸν Κον Μητροφάνην, τὸ δ' ἑσπέρας νὰ ὑπάγῃ εἰς τὴν οἰκίαν τοῦ Κου Πλατέα διὰ νὰ κοινοποιήσῃ τὸ αἴσιον ἀποτέλεσμα τῶν διαπραγματεύσεων.

(Ἕπεται τὸ τέλος) Δ. ΒΙΚΕΛΑΣ

ΔΗΜΟΣΙΑ ΕΥΠΟΙΪΑ

Ὁσάκις ἐπισκήψῃ δυστύχημά τι, ἀδιάφορον ἐν οἱῳδήποτε τοῦ κόσμου μέρει, αἱ ἐφημερίδες πρῶται ἀναγγέλλουσιν αὐτό, παρορμῶσαι ἅμα εἰς εὐποιίαν δημοσίαν, ἐθνικήν, ἢ διεθνῆ. Αἱ τοιαῦται τοῦ τύπου ἐπικλήσεις πρὸς ἀρωγὴν μετὰ μεγάλην θεομηνίαν, χρονολογοῦνται, καὶ παρ' αὐτοῖς τοῖς μᾶλλον πεπολιτισμένοις ἔθνεσιν, ἀπὸ τοῦ δευτέρου ἡμίσεος τοῦ δεκάτου ὀγδόου αἰῶνος.

Κατὰ τὸ πρῶτον ἥμισυ τοῦ παρελθόντος αἰῶνος, δύο μεγάλαι συμφοραὶ ἐνέσκηψαν, ἡ μὲν μία ἐν Γαλλίᾳ, ἡ πανώλης τῆς Μασσαλίας, ἡ δ' ἑτέρα ἐν παρακειμένῃ χώρᾳ, ὁ σεισμὸς τῆς Λισβῶνος. Ἐνδείξεις ἀφοσιώσεως δὲν ἔλειψαν κατὰ τὸν λοιμὸν τῆς Μασσαλίας, οὔτε ἐκ μέρους τοῦ κλήρου, οὔτε ἐκ μέρους τῶν ἀρχόντων καὶ τῶν ἐγχωρίων ἀρχῶν οὔτε ἐκ τῶν ἐκ Παρισίων καὶ Μομπελιὲ σταλέντων ἰατρῶν. Ἡ γαλλικὴ κυβέρνησις ἀπέστειλε βοηθείας τινὰς ἐκ Παρισίων εἰς τὴν δυστυχῆ Προβηγκίαν. Ἀλλὰ πλὴν τῆς ἐπισήμου ταύτης ἀρωγῆς, ἐκτὸς τῶν ἀτομικῶν ἐνδείξεων ἀφοσιώσεως, ἐν τοῖς συγχρόνοις χρονικοῖς δὲν ἀναφέρεται ὅτι ἐγένετο ἀπὸ κοινοῦ ὑπὸ πολλῶν εἰσφορὰ πρὸς ἀρωγὴν τῶν Μασσαλιωτῶν.

Βραδύτερον ὁ σεισμὸς τῆς Λισβῶνος πολλὰς ψυχὰς *ἄϊδι προΐαψεν* ἐν οἷς καὶ τὴν τοῦ υἱοῦ τοῦ γάλλου δραματικοῦ Ρακίνα. Βεβαίως ἡ ἐκ τοῦ δυστυχήματος ἐντύπωσις ἦτο μεγάλη καὶ ἐκτὸς τῆς Πορτογαλλίας, πρὸ πάντων δ' ἐν Γαλλίᾳ καὶ Γερμανίᾳ. Ὁ σεισμὸς μάλιστα οὗτος ἔδωκεν ἀφορμὴν εἰς πλείστας φιλοσοφικὰς συζητήσεις. Ὁ Βολταῖρος ἐποίησε ποίημά τι δι' οὗ κατέκρινε τὴν Πρόνοιαν, πρὸ πάντων δὲ τοὺς ἀδεξίους αὐτῆς συνηγόρους· αἱ ἐφημερίδες ἔγραψαν τότε λεπτομερῆ τῆς μεγάλης καταστροφῆς εἰκόνα, ἀλλ' οὐδεμία οὐδαμοῦ ἐγένετο ὑπὲρ τῶν θυμάτων τοῦ σεισμοῦ ἐπίκλησις. Οὐδεμία ὁρμὴ διεθνοῦς συμπαθείας ἐξεδηλώθη. Ἡ Λισβὼν βεβαίως ἕνεκα τῶν τότε τῆς συγκοινωνίας μέσων ἦτο ἀπώτατα τῶν Παρισίων. Ὁ σεισμὸς τῆς νήσου Ἰσχίας εἰ καὶ ὀλιγωτέρας ἐπενεγκὼν ζημίας συνεκίνησε περισσότερον τὴν Εὐρώπην πρό τινων ἐτῶν, διότι ἕνεκα τῆς συγκοινωνίας ἐθεωρήθη ὑπὸ πάντων ὡς οἰκεία.

Μόνον περὶ τὸ τέλος τοῦ δεκάτου ὀγδόου αἰῶνος βλέπομεν τὴν δημοσίαν εὐποιίαν ὀργανοῦσαν ἐράνους. Τότε συγχρόνως ἤρξαντο αἱ ἐπικλήσεις τοῦ τύπου πρὸς ἀγαθοεργίαν ὡς καὶ εἰσφοραὶ καὶ θεατρικαὶ ὑπὲρ αὐτῆς παραστάσεις. Τὰ βέβηλα ἐλατήρια τῆς ἡδονῆς ἢ τοῦ κέρδους ἐτέθησαν εἰς ἐνέργειαν ὑπὲρ δημοσίων συμφορῶν.

Ἡ ὅσον ἔνεστι μείζων δημοσιότης, ἡ ἐπίκλησις πάσης συμπαθείας ὑπὲρ τῶν θυμάτων οἱασ-

δήποτε καταστροφῆς εἶνε τὸ πρῶτον μέσον πρὸς ἐξέγερσιν τῆς δημοσίου ἀγαθοεργίας. Πράγματι πῶς νὰ συγκινηθῇ τις καὶ νὰ βοηθήσῃ δυστυχήματα ἅπερ ἀγνοεῖ; Ὁ τύπος διὰ πάντων αὐτοῦ τῶν ὀργάνων καὶ αἱ γνωστοποιήσεις καλοῦσιν ἐπανειλημμένως τὴν συμπάθειαν ὑπὲρ τῶν θυμάτων συμφορᾶς τινος. Αἱ ἐφημερίδες οὐ μόνον τὴν ἐπίκλησιν ταύτην ποιοῦσι, συγκινοῦσαι συνήθως, ἀλλὰ δημοσιεύουσι καὶ κατάλογον τῶν εἰσφερόντων καὶ τῶν εἰσφορῶν. Καὶ ἡ ματαιότης ἀναμφιβόλως ἐπιδρᾷ ἐν μέρει, ἀλλὰ προκύπτει ἄμιλλα ὑπὲρ τῆς δημοσίας εὐεργεσίας τρεπομένη. Ἄλλως ὁ θέλων νὰ εἰσενέγκῃ χωρὶς νὰ γνωσθῇ δὲν εἶνε ἐλεύθερος νὰ πράξῃ τοῦτο ἀνωνύμως;

Πλὴν τῶν διὰ τῶν ἐφημερίδων εἰσφορῶν ὑπὲρ τοιούτων εὐεργετικῶν σκοπῶν ὠργανώθησαν ἔκτοτε δραματικαὶ παραστάσεις, συναυλίαι, χοροί, ὑπαίθριοι ἑορταί, καλλιτεχνικαὶ ἐκθέσεις, ἱστορικαὶ ἱππηλασίαι καὶ ταυροδρομίαι ἔτι.

Πᾶσαι αὗται αἱ τὴν ματαιότητα διαθρύπτουσαι ἐπιδείξεις, αἱ ἑορταὶ αὗται, αἵτινες ἐπιδιώκουσι τὴν διασκέδασιν ἢ τὸ κέρδος, ἐλαττοῦσι βεβαίως κατά τι τὴν ἀξίαν τῆς εὐεργεσίας. Ἀλλ' ἐν ἐλλείψει τῆς ἀληθοῦς εὐεργεσίας καὶ τῆς ἁγνῆς ἀρετῆς, ἐν ταῖς ποικίλαις ταύταις τῆς ἀγαθοεργίας μορφαῖς πρέπει νὰ ἐκτιμήσωμεν τὸ εὐγενὲς τῆς συμπαθείας αἴσθημα, τοῦ ὁποίου ἡ ἐκδήλωσις δύναται νὰ συντελέσῃ μεγάλως πρὸς ἀγαθὸν τῆς κοινωνίας καὶ πρὸς ἀνακούφισιν τῶν δεινῶν τῶν ὁμοίων ἡμῶν. Εἰς τὸν σκοπὸν ἀφορῶντες δὲν δικαιούμεθα ἴσως νὰ ὦμεν λίαν αὐστηροί.

Ἐν τούτοις ὅσον ἐπιεικῶς καὶ ἂν κρίνωμεν τὰς τοιαύτας τῆς συμπαθείας ἐκδηλώσεις δὲν ἐπιδοκιμάζομεν τὰ ἐν χρήσει σήμερον μέσα πρὸς δημοσίας ἀγαθοεργίας. Ἐνώπιον ἡμῶν ἔχομεν, οὐδὲ στιγμὴν πρέπει νὰ λησμονῶμεν τοῦτο, θύματα καὶ συμφοράν, ἃ εἶνε ἀπάνθρωπον νὰ ὑβρίζωμεν διὰ θορυβώδους ἐπιδείξεως ἑορτῶν καὶ χαρᾶς ὑπὸ τὸ πρόσχημα ἀρωγῆς αὐτῶν. Τὰς δυσαρέστους ταύτας ἀντιθέσεις πρέπει ἐν ὀνόματι αὐτῆς τῆς συμπαθείας ν' ἀποφεύγωμεν. Εἶνε ἁρμόδιον ἄρά γε δυστύχημά τι νὰ παρέχῃ ἄμεσον εὐκαιρίαν εἰς ἑορτὴν τόσῳ λαμπροτέραν καὶ θορυβωδεστέραν ὅσον τὸ δυστύχημα εἶνε μεγαλείτερον; Εἶνε σκληρὸν αἱ φαιδραὶ ὀρχῆστραι ν' ἀντηχῶσι μέχρι τῶν ὤτων τῶν θυμάτων· μοὶ φαίνεται ἄκαιρος καί πως θρασεῖα ἡ τοιαύτη ἐπίδειξις τῆς πολυτελείας, ἡ σπουδὴ αὕτη πρὸς διασκέδασιν ἐν μέσῳ τῶν δημοσίων συμφορῶν, ἀναλόγως μάλιστα τοῦ μεγέθου, τῶν συμφορῶν τούτων, πλησίον χηρῶν καὶ ὀρφανῶν, ἐργατῶν ἄνευ ἐργασίας καὶ ἄρτου. Πρέπει, ἐν ταῖς ἑορταῖς, αἵτινες ὀργανοῦνται πρὸς ἀγαθοεργίαν, νὰ τηρῆται μέτρον τι, ποιά τις ἐπιφύλαξις, ν' ἀποφεύγηται ὁ θόρυβος καὶ ἡ μεγαλοπρέπεια.

Οἱ ὀργανοῦντες αὐτὰς ἔπρεπε νὰ ἔχωσιν ἐν τῷ νῷ τοὺς λόγους τούτους τοῦ Λαβρυγέρου: «Ἐνώπιον συμφορῶν τινων αἰσχυνόμεθα διότι εἴμεθα εὐτυχεῖς.»

Πρό τινος ἀνεγίνωσκον ἐν ἐφημερίδι τινί, οὐχὶ ἄνευ λύπης, ὅτι προάστειον ὅλον μεγαλοπόλεως τινὸς ἐώρταζε νύκτα καὶ ἡμέραν δι' ὀρχήστρας ἐν τῇ δημοσίᾳ πλατείᾳ συναυλιῶν καὶ χορῶν, ὅπως προσέλθῃ εἰς ἀρωγὴν τῆς χήρας πυροσβέστου, πεσόντος θύματος τῆς ἀφοσιώσεως αὐτοῦ ἐν πυρκαϊᾷ. Ὑποθέσατε ὅτι ἐπὶ τοῦ ἡμίσεος τῶν Παρισίων, τῆς ἀριστερᾶς φερ' εἰπεῖν ὄχθης τοῦ Σηκουάνα, ἐπέσκηψε δεινή τις συμφορά, ἐπιδημία ἢ πυρκαϊά. Θὰ εἶνε ἁρμόδιον, ὅπως τὴν βοηθήσῃ ἡ δεξιὰ ὄχθη, νὰ πανηγυρίσῃ, νὰ κρούσῃ τύμπανα, νὰ στολισθῇ διὰ σημαιῶν, νὰ φωταγωγηθῇ;

Αἱ ἰδιωτικαὶ εἴτε δημόσιαι εἰσφοραὶ πρέπει νὰ προτιμῶνται, μόνον δ' ὅταν καταδειχθῇ ἡ ἀνεπάρκεια αὐτῶν, τότε πρέπει νὰ προσφεύγωμεν εἰς ἄλλα ἀρωγῆς μέσα· ἐν τούτων εἶνε καὶ τὰ λαχεῖα, ἀλλὰ τὰ οὐχὶ εἰς εἴδη καὶ πράγματα περιττὰ ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον, ἀλλ' εἰς χρῆμα δυνάμενον νὰ κινήσῃ καὶ πολλῶν τὸ ἐνδιαφέρον, ἐπὶ τέλους δὲ καὶ νὰ ὠφελήσῃ. Ἴσως ἔλθῃ ἡμέρα τις καθ' ἣν ἕνεκα τῆς διαδόσεως τῆς ἀδελφότητος εἰς τοὺς πολίτας τῆς αὐτῆς χώρας ἢ καὶ εἰς πάντας τοὺς πεπολιτισμένους λαούς, καὶ τῆς ἐλαττώσεως τῆς ἐνδείας καὶ τῆς αὐξήσεως τοῦ πλούτου, δὲν θὰ ᾖ πλέον ἀνάγκη νὰ δελεάζωμεν διὰ τοῦ κέρδους ἢ τῆς ἡδονῆς ἐκείνους εἰς οὓς ἀποτεινόμεθα πρὸς ἐθνικὴν ἢ διεθνῆ τινα ἀγαθοεργίαν. Ὁ οἶκτος ἀναπτυσσόμενος ὁσημέραι ἐν ταῖς καρδίαις διὰ τῆς ἀγωγῆς, διὰ τῆς ἡμερώσεως τῶν ἠθῶν καὶ τῶν παραδειγμάτων, μὴ ἔχων δὲ καὶ ἐνώπιον αὐτοῦ πολλαπλῆν ἔνδειαν ἐπικαλουμένην τὴν ἀρωγήν του, ἀναγκάζουσαν αὐτὸν νὰ κατατέμνηται, νὰ ἐκλέγῃ, νὰ περιορίζηται, αὐθορμήτως, ἅμα τῇ πρώτῃ ἐπικλήσει, καὶ ἄνευ ἄλλου τινὸς ἐλατηρίου, θὰ προστρέχῃ εἰς πᾶσαν δυστυχίαν δεομένην ἀνακουφίσεως, ἐγγὺς ἢ μακρὰν εὑρισκομένην. Ἀλλ' ἐφ' ὅσον δὲν τελεσθῇ ἡ πρόοδος αὕτη δὲν δυνάμεθα νὰ καταδικάσωμεν καθ' ὁλοκληρίαν τὴν χρῆσιν μέσων ἡττον καθαρῶν καὶ ἀφιλοκερδῶν πρὸς ἀγαθοεργίαν. Τὸ εἰς τοὺς πεινῶντας καὶ ὀδυνωμένους ἀγαθόν, τὸ κοινωνικὸν ἀγαθόν, ὁ ἐπιδιωκόμενος σκοπός, τὸ ἀνύσιμον τῆς ἀγαθοεργίας δέον ν' ἀπασχολῶσιν ἡμᾶς πλεῖον τῆς μεγάλης ἢ μικρᾶς ἀξίας τῶν οὕτως εἰσφερόντων. Ὑπὲρ πᾶν ἄλλο τὰ μάλιστα δέον νὰ ἐνδιαφέρῃ ἡμᾶς ἡ ἀρωγὴ τῶν δυστυχῶν, ἔστω, ἂν δὲν ᾖ δυνατὸν νὰ γίνῃ ἄλλως, καὶ δι' ἑορτῶν καὶ διασκεδάσεων καὶ διὰ τῆς ἐλπίδος κέρδους.

Ἐπικροτοῦμεν εἰς τὴν βαθμιαίαν ταύτην τῆς συμπαθείας ἐπέκτασιν εἰς συγκεντρικὰς ζώνας ὁσημέραι εὐρυτέρας. Ἀλλὰ δὲν εἶνε φόβος ἄρά γε μὴ ὅ,τι κερδίζει κατ' ἐπιφάνειαν χάνῃ κατ' ἔντασιν, εὐρυτέρα δὲ καθισταμένη γίνηται ἥττον βαθεῖα καὶ γενναία;

Ὁμολογῶ ὅτι ἡ συμπάθεια αὕτη ἡ μέχρις ἀπωτάτων χωρῶν ἐξικνουμένη, ἡ φερομένη ἐπὶ τῶν πτερύγων τῆς φαντασίας, δὲν εἶνε δυνατὸν νὰ ᾖ τόσον βαθεῖα ὅσον ἡ συγκινοῦσα ἡμᾶς ἐπὶ τῇ συμφορᾷ τῶν οἰκείων ἡμῶν καὶ τῶν συμπολιτῶν, διότι αἱ δυστυχίαι ξένης χώρας δὲν δύνανται νὰ συγκινήσωσιν ἡμᾶς ὅσον αἱ τῶν συμπολιτῶν ἡμῶν καὶ τῆς πατρίδος. Ἀλλὰ διότι τὸ νᾶμα τῆς συμπαθείας διαχέεται μακρὰν ἕπεται ἄρά γε ὅτι ἡ πηγὴ αὐτῆς, ἡ ἐν τῇ καρδίᾳ, δὲν εἶνε ἄφθονος, καὶ ὅτι ἐλαττοῦται πρὸς τοὺς οἰκείους καὶ τοὺς συμπολίτας; Τοὐναντίον πᾶς ἔχων ἀρκοῦσαν συμπάθειαν ἐν τῇ καρδίᾳ ὅπως μεταδώσῃ αὐτὴν καὶ μακράν, καὶ ἐπὶ ξένων ἔτι καὶ ἀγνώστων, θὰ ᾖ συμπαθέστερος πρὸς τὰ δεινὰ τῶν οἰκείων. Τὰ δύο ταῦτα αἰσθήματα, οὐ μόνον δὲν ἀποκλείουσιν ἢ περιορίζουσιν ἄλληλα, ἀλλὰ τὸ ἓν εἶνε συνέχεια τοῦ ἑτέρου.

Ἡ ἀνάπτυξις τοῦ αἰσθήματος τοῦ οἴκτου πρὸς τοὺς ἀρωγῆς δεομένους ἢ περὶ ἡμᾶς ἢ μακρὰν ἡμῶν ὄντας, εἶνε ἓν τῶν μεγίστων καθηκόντων τῆς οἰκογενείας καὶ αὐτῶν ἔτι τῶν κυβερνήσεων. Ὁ οἶκτος εἶνε ἁβρὸν ἄνθος· ἐπιμελῶς δὲ πρέπει ν' ἀπομακρύνηται αὐτοῦ πᾶν τὸ δυνάμενον νὰ τὸ μαράνῃ.

Ἔν τε τῇ ἰδιωτικῇ καὶ δημοσίᾳ ἀγωγῇ σύντονος δέον νὰ καταβάλληται ἐνέργεια πρὸς καλλιεργίαν τοῦ ἐξαιρέτου τούτου αἰσθήματος καὶ πασῶν τῶν εἰς ἀνάπτυξιν αὐτοῦ συντελουσῶν πνευματικῶν δυνάμεων.

Καθ' ἡμᾶς εἶνε πεπλανημένος ὁ περὶ τῶν παιδίων στίχος τοῦ Λαφονταίνου: «Ἡ ἡλικία αὕτη εἶνε ἄνευ οἴκτου.»

Ἐπίσης δὲ πεπλανημένως, κατὰ τὴν ἡμετέραν κρίσιν, παιδαγωγοί τινες ἐν οἷς ὁ Ἔρμπερτ Σπένσερ διισχυρίσθησαν ὅτι οἱ παῖδες ἔχουσι φυσικήν τινα πρὸς τὴν σκληρότητα κλίσιν. Συμφωνῶ μᾶλλον πρὸς τὸν Στέρν ἐν τῷ Tristam Shandy. Ἐκτιμῶ, ὡς ἐκεῖνος τὴν ἀγαθὴν καρδίαν τοῦ ἀγαθοῦ θείου Τωβία, ὅστις ἀντὶ νὰ συντρίψῃ ὀχληρόν τι ἔντομον λαμβάνει αὐτὸ ἁβρῶς ἀπὸ τῶν πτερύγων, ἐγείρεται τῆς τραπέζης, ἀνοίγει τὸ παράθυρον καὶ ἀφίνει αὐτὸ ἐλεύθερον λέγων: «Πήγαινε, δυστυχισμένο, δὲν θὰ σὲ πειράξω· ὁ κόσμος εἶνε ἀρκετὰ μεγάλος διὰ ν' χωρέσῃ καὶ σὲ κ' ἐμέ»· ὁ Στέρν ἰδὼν τὴν σκηνὴν ταύτην ἐν τῇ παιδικῇ του ἡλικίᾳ διηγεῖται ὅτι συνεκινήθη τὰ μέγιστα. Ἡ παιδικὴ ἡλικία, προσλέγει, εἶνε ἡ ἡλικία τῆς συμπαθείας. Συμφωνοῦμεν πρὸς τὸν Στέρν.

Οἱ παῖδες δείκνυνται ἐνίοτε ἀνηλεεῖς, ἀλλ ἐξ ἀγνοίας τοῦ κακοῦ ὅπερ πράττουσι, ἢ ἐκ κακῆς ἀγωγῆς, καὶ κακῶν παραδειγμάτων, ἀλλ' εὐθὺς ὡς ἐννοήσωσι τὴν δυστυχίαν καθίστανται συμπαθεῖς εἰς τὰ δεινὰ τῶν ἄλλων.

Ὁ Ἕλεος εἶχεν ἄλλοτε ἐν Ἀθήναις βωμὸν ἐν μέσῳ τῆς πόλεως. Δέον νὰ ἔχῃ βωμὸν ἐν πάσῃ καρδίᾳ. Ἐν ἐλλείψει ἄλλων ὑπερόχων αἰσθημάτων, τοῦ καθήκοντος, τῆς θρησκείας, τῆς ἀγάπης ἐξασθενησάντων, ἃς ἔχωμεν κἂν ἀκμαῖον ἐν ἡμῖν τὸν οἶκτον. Ἂς ἀνακουφίζῃ ὅσον ἔνεστι πλεῖον θὰ ἤθη ἡμῶν καὶ τὰ πάθη. Πάντες ἃς συμπαθῶμεν καὶ πρὸς τὸν ἀλλοδαπὸν καὶ πρὸς τὸν ἡττηθέντα ἐχθρόν. Καὶ ἐν αὐταῖς ἔτι ταῖς ἐπαναστάσεσι καὶ ταῖς πολιτικαῖς ταραχαῖς, ἃς δεικνύωμεν οἶκτον πρὸς ἀλλήλους! Ἂς χρησιμεύῃ οὗτος ὡς ἐγγύησις ὅτι δὲν θὰ ἐπαναληφθῶσι πλέον αἱ φρικαλεότητες τοῦ παρελθόντος· ἃς χρησιμεύσῃ ὡς ὕψιστον καταφύγιον τῆς ἀνθρωπότητος καὶ τοῦ πολιτισμοῦ, ὡς περιφανὲς σημεῖον, διακρίνον ἡμᾶς τῶν βαρβάρων καὶ τῶν ἀγρίων. Ἡ συμπάθεια ἃς ἐκτείνηται ὁσημέραι περισσότερον ἐφ' ὅλων τῶν μερῶν τῆς οἰκουμένης, ἅτινα, παρὰ τὴν πρὸς ἄλληλα ἀπόστασιν, προσεγγίζει ἡ πρόοδος καὶ ὁ πολιτισμός!

(Francisque Bouillet)

ΑΓΩΓΗ ΚΑΙ ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑ

Μετὰ δίμηνον παῦσιν ἠνοίχθησαν ἀνὰ τὸ Κράτος αἱ κεκλεισμέναι τῶν σχολείων θύραι. Ἡ διδακτικὴ μηχανὴ ἄρχεται πάλιν λειτουργοῦσα ἀπ' ἄκρου εἰς ἄκρον τῆς Ἑλλάδος. Τὸ ἐκπαιδευτικὸν ἡμῶν πρόβλημα ἐπανέρχεται αὖθις φοβερόν.

Πάντες ἀνομολογοῦμεν ὅτι τὰ σχολεῖά μας, μικρὰ καὶ μεγάλα, δὲν ἐκπληροῦσιν ὅσον δεῖ τὸν προορισμὸν αὐτῶν, ὅτι δὲν ἐνασκοῦσιν ἀγαθὴν ἐπὶ τῆς κοινωνίας ἐπίδρασιν, ἀναπτύσσοντα καὶ διαπλάττοντα, κρατύνοντα τὸ φρόνημα καὶ ἡμεροῦντα τὴν καρδίαν. Ἄλλοι λαοὶ ἀνήρτησαν τὰς θριαμβευτικὰς αὐτῶν δάφνας εἰς τὴν θύραν τῶν σχολείων των, ἀλλ' ἡμεῖς ἔχομεν τὴν ἀπελπιστικὴν βεβαιότητα ὅτι ἡ τύχη τῆς Ἑλλάδος οὔτ' ἐδημιουργήθη οὔτε θὰ δημιουργηθῇ ὑπὸ τὴν στέγην τῶν ἰδικῶν μας. Ἡ ἐκπαίδευσις ἡμῶν ὁμοιάζει πρὸς ἀσθενῆ, ἣν συντηροῦμεν διότι δὲν δυνάμεθα ν' ἀφήσωμεν αὐτὴν ν' ἀποθάνῃ, ἀλλὰ περὶ τῆς ἀναρρώσεως τῆς ὁποίας ἐλαχίστας ἔχομεν ἐλπίδας.

Συνήθως ὡς αἴτιοι τῆς τοιαύτης καταστάσεως τῆς παρ' ἡμῖν παιδείας θεωροῦνται οἱ διδάσκαλοι. Εἶνε ἀμόρφωτοι, εἶνε σκαιοί, εἶνε ἀμαθεῖς! κραυγάζουσι πολλοί. Βεβαίως οἱ πλεῖστοι τῶν διδασκάλων μετέρχονται τὸ ἐπάγγελμα αὐτῶν πρὸς ψωμισμὸν μόνον, μεταλλάσσοντες αὐτὸ ἅμα τῇ πρώτῃ εὐκαιρίᾳ, οὐδὲ τὸ παράπαν δ' ἐννοοῦσι τὴν ἱερότητα τῆς ἀποστολῆς αὐτῶν καὶ

τὴν πρὸς τὸ ἔθνος εὐθύνην των. Ὀλίγοι ἐν αὐτοῖς εὐμοιροῦσι τῆς γενικῆς ἐκείνης ἀναπτύξεως, καὶ τῆς κοινωνικῆς μορφώσεως, αἵτινες ἐπιτρέπουσιν εἰς τὸν διδάσκαλον νὰ μελετήσῃ βαθέως τὴν ψυχὴν τῶν παιδίων, καὶ ὑπόδειγμα ἄψογον νὰ παρέχῃ ἑαυτὸν τοῖς μαθηταῖς.

Ἀλλ' οἱ πταίοντες δὲν εἶνε μόνοι οἱ διδάσκαλοι· οἱ δὲ θέλοντες νὰ τοὺς λιθοβολήσωσιν ἂς ἐπίσχωσι τὴν χεῖρα αὐτῶν διότι ὁ λίθος δυνατὸν νὰ διευθυνθῇ καὶ ἀλλαχόσε.

Ἐφ' ὅσον ἡ παντοδυναμία τοῦ βουλευτοῦ δὲν σταματᾷ μέχρι τοῦ κατωφλίου τοῦ Ὑπουργείου τῆς Παιδείας, ἐφ' ὅσον αἱ μεταθέσεις καὶ οἱ προβιβασμοὶ καὶ αἱ παύσεις δὲν κανονίζονται πρὸς τὰς ὑπηρεσίας εἰς τὰ γράμματα τῶν διδασκόντων ἀλλὰ πρὸς τὰς ὑπηρεσίας εἰς τὸ κόμμα, παιδείαν δὲν εἶνε δυνατὸν νὰ ἔχωμεν ἐν Ἑλλάδι. Ὁ γράφων τὰς γραμμὰς ταύτας εἶδε διδασκαλίσκους ἐναβρυνομένους οὐχὶ ἐπὶ ταῖς γνώσεσιν αὐτῶν, οὐχὶ ἐπὶ τῷ ζήλῳ των, ἀλλ' ἐπὶ τῇ ἰσχυρᾷ προστασίᾳ των, ἥτις ἐπεῖχε παρ' αὐτοῖς θέσιν οἱασδήποτε ἀξίας. Ἂς ἀφεθῶσι μόνοι ἀπέναντι τῆς ὑπηρεσίας οἱ διδάσκοντες, ἂς λάβωσι τὴν ἀπόφασιν ὅτι τὸ μέλλον των θὰ δημιουργηθῇ ἐντὸς τοῦ σχολείου καὶ οὐχὶ ἐκτὸς αὐτοῦ, διὰ τῆς ἐργασίας των καὶ οὐχὶ διὰ τῶν ψήφων των, καὶ τότε οἱ ἄχρηστοι θ' ἀποσυρθῶσιν ἢ θ' ἀποβληθῶσιν, οἱ ἀξίαν ἔχοντες θὰ ἐνθαρρυνθῶσιν, οἱ λοιποὶ οἱ δυνάμενοι νὰ γίνωσι καὶ καλοὶ καὶ κακοί, κατὰ τὴν περίστασιν καὶ τὴν ἀνάγκην, θὰ σωφρονισθῶσι, θὰ βελτιωθῶσι.

—

Ἄλλη αἰτία δι' ἣν τὸ σχολεῖον δὲν στοχάζεται τοῦ σκοποῦ του παρ' ἡμῖν εἶνε διότι ἡ οἰκογένεια δὲν ὑποβοηθεῖ τὸ ἔργον αὐτοῦ.

Εὐθὺς ὡς τὸ παιδίον γίνῃ τεσσάρων ἢ πέντε ἐτῶν ὁδηγεῖται εἰς τὸ σχολεῖον καὶ παραδίδοται εἰς τὰς χεῖρας τοῦ διδασκάλου ἢ τῆς διδασκαλίσσης· οἱ πολλοὶ τῶν γονέων φρονοῦσιν ὅτι ἀπὸ τῆς ἡμέρας ἐκείνης τὸ καθῆκον πρὸς ἀγωγὴν τοῦ τέκνου των λήγει καὶ ἄρχεται τὸ τοῦ διδασκάλου· δὲν διανέμονται μετὰ τοῦ σχολείου τὴν μόρφωσιν αὐτοῦ· θεωροῦσι τὸ σχολεῖον οὐχὶ ὡς ἐπίκουρον ἀλλ' ὡς ἀντικαταστάτην. Τοῦτο δὲ πράττουσιν ἄνευ τῆς ἐλαχίστης τοῦ συνειδότος τύψεως.

Παράδοξος ἀντίθεσις! ὁ πατὴρ μοχθεῖ ὑπὲρ τῶν τέκνων του, ἂν δ' ἀσθενήσῃ ποτέ, ἡ μήτηρ ἀγρυπνεῖ ἀγωνιῶσα παρὰ τὸ προσκεφάλαιόν του· καὶ ὅμως ὅταν ἐπιστρέφῃ ἐκ τοῦ σχολείου τὸ θελκτικὸν ἐκεῖνο ὄν, ἐν ᾧ ἡ μήτηρ τὸ φιλεῖ ἐπὶ τῶν ἀνθηρῶν παρειῶν, ἐν ᾧ ὁ πατὴρ καθίζει αὐτὸ ἐπὶ τῶν γονάτων του μετὰ στοργῆς, δὲν σκέπτονται πῶς νὰ καταστήσωσιν αὐτὸ τέλειον ἄνδρα ἢ γυναῖκα, πῶς νὰ ὁπλίσωσιν αὐτὸ ἐντελέστερον διὰ τὸν ἀγῶνα τοῦ βίου, πῶς ν' ἀφήσωσιν ἐν αὐτῷ ὅσον τὸ δυνατὸν ὀλιγωτέρας ἀφορμὰς δυστυχίας, πῶς διαπλάττοντες αὐτὸ ὅσον ἔνεστι εὐθύτερον τὸν χαρακτῆρα, καρτερικώτερον, ἐγκρατέστερον νὰ κατακτήσωσιν αὐτὸ ἀσφαλέστερον εὐτυχές.

Εἶνε ἀληθὲς ὅτι πλεῖσται οἰκογένειαι πρὸς τὴν ἔνδειαν παλαίουσαι καὶ ἐν ζοφερᾷ ἀμαθείᾳ καὶ σκαιότητι ἠθῶν διατελοῦσαι ἀδυνατοῦσι νὰ παράσχωσι κατ' οἶκον ἀνατροφήν τινα εἰς τὸ τέκνον των. Τί νὰ εἴπῃ ὁ διδάσκαλος εἰς τὸ ἐκ τοιαύτης οἰκογενείας ἐρχόμενον παιδίον, ἀφ' οὗ ὑπὸ τὴν πατρικὴν στέγην ἄλλους λόγους θ' ἀκούσῃ, ἄλλα παραδείγματα θὰ ἔχῃ πρὸ ὀφθαλμῶν; Ὅ,τι ἱδρύεται τὴν ἡμέραν κρημνίζεται τὴν ἑσπέραν. Μέγα δυστύχημα εἶνε βεβαίως τοῦτο, διὰ τὸ ὁποῖον ὅμως ἀγνοοῦμεν τίς πταίει· πάντως ὅμως δὲν εὐθύνεται ἐπ' αὐτῷ ὁ δυστυχὴς χωρικός, ὅστις ἐν τῇ περιβαλλούσῃ αὐτὸν ἀμαθείᾳ βαδίζει ὡς ὁ ἐν τῇ σκοτίᾳ, ἀγνοῶν ποῦ προχωρεῖ, καὶ ποῦ πρέπει νὰ διευθυνθῇ.

Ἀλλὰ πρὸς ταῖς μὴ δυναμέναις νὰ ἐπιμεληθῶσι τῆς ἀγωγῆς τῶν τέκνων των οἰκογενείαις εἰσὶ καὶ αἱ μὴ θέλουσαι νὰ πράξωσι τοῦτο ἐξ ἀκηδίας ἢ ἐλαφρίας. Δὲν ὁμιλῶ περὶ τῶν μητέρων ἐκείνων, αἵτινες μόλις ἀπαλλαγῶσι τοῦ βάρους τοῦ τέκνου των ὅπερ ἔφερον ἐν γαστρὶ παραδίδουσιν αὐτὸ εἰς ξένην τροφόν, ποτίσασαι δὲ τὸ σῶμα αὐτῶν μὲ ξένον γάλα, παραδίδουσιν αὐτὸ εἰς τὰς φροντίδας μισθωτῆς τινος παιδαγωγοῦ ἀστόργου ἢ διεφθαρμένης ὅπως ποτίσῃ καὶ τὴν ψυχήν του μὲ ξένα αἰσθήματα. Εἶνε τόσον ὡραῖον, βλέπετε, νὰ τρέχωσιν ἀνεξάρτητοι ὅπου θέλωσιν, εἰς ἐπισκέψεις καὶ χορούς, καὶ νὰ περιδινῶνται ἀνάρπαστοι ὑπὸ τῶν κυμάτων τῶν κοινωνικῶν τέρψεων! Τὸ παιδί! ἂς ζήσῃ ὅπως εἰμπορεῖ, ἂς γίνῃ ὅ,τι γίνῃ!... Αἱ τοιαῦται δέσποιναι, ἐξαίρεσιν εὐτυχῶς καὶ οὐχὶ κανόνα παρ' ἡμῖν ἀποτελοῦσαι, δύνανται νὰ ἔχωσιν οἱουσδήποτε τίτλους καλλονῆς καὶ καταγωγῆς, ἀλλ' εἶνε ἀνάξιαι τοῦ ἱεροῦ ὀνόματος *μήτηρ*. Ἀφοῦ ἡ καρδία των δὲν δύναται νὰ αἰσθανθῇ τὴν ἄρρητον τῆς μητρὸς ἀγαλλίασιν, πάσχει πήρωσιν· εἶνε δὲ καὶ ἄξιαι οἴκτου αἱ τοιαῦται διότι αἰσθάνονταί τι ὀλιγώτερον τῶν ἄλλων γυναικῶν· στεροῦνται αἰσθήσεώς τινος· εἶνε ὡς εἰπεῖν τυφλαὶ ἢ κωφαὶ τῆς στοργῆς.

Ἐνταῦθα ὅμως πρόκειται περὶ τῶν ἀληθῶν μητέρων, περὶ τῶν ἀληθῶν γονέων. Ἀγνοοῦσιν ἄρά γε ὅτι τὸ σχολεῖον εἶνε πάντη ἀνίσχυρον πρὸς ἀγωγὴν μὴ συνεπικουρούσης τῆς οἰκογενείας; ἀγνοοῦσιν ὅτι ἡ ἀκηδία αὐτῶν περὶ τῆς τύχης τοῦ πνεύματος, ἰδίᾳ δὲ τῆς καρδίας τοῦ τέκνου των εἶνε αὐτόχρημα ἔγκλημα; Βεβαίως θὰ τὸ ἀγνοῶσι, διότι πῶς εἶνε δυνατὸν οὕτως ἁσπλάχνως νὰ φέρωνται πρὸς τὴν σάρκα τῆς σαρκὸς αὐτῶν, πρὸς τὸ δροσερὸν καὶ ἐπίχαρι ὂν ἐν ᾧ εἶνε συνηνωμένη, ἐνηγκαλισμένη ὡς εἰπεῖν, ἡ συζυγική των ἀγάπη;

—

Ἡ οἰκογένεια καθῆκον ἔχει ἔνθεν μὲν νὰ ὑποβοηθήσῃ τὸ σχολεῖον εἰς ὅ,τι πράττει, ἑτέρωθεν δὲ ν' ἀντικαταστήσῃ αὐτὸ εἰς ὅ,τι δὲν πράττει. Τὸ μάθημα ὅπερ δὲν ἠδυνήθη νὰ νοήσῃ τὸ παιδίον δύναται ἡ μήτηρ διὰ τοῦ μητρικοῦ ὁρμεμφύτου νὰ καταστήσῃ σαφέστατον· καὶ ἡ κοινοτάτη ἀλήθεια ἐπὶ τῶν χειλέων τῆς μητρὸς ἀποκτᾷ ἄρρητον γοητείαν. Τὸ ψυχρὸν τῆς ἠθικῆς δίδαγμα ὅπερ ἐξήγαγεν ὁ διδάσκαλος ἐκ τοῦ μαθήματος, δύναται νὰ ἐμβάλῃ αὕτη θερμὸν εἰς τὴν καρδίαν τοῦ τέκνου της· ἂν τὸ παιδίον ἐφάνη ἐπιμελές, ἔπραξεν ἀξιέπαινόν τι, οἱ γονεῖς τὴν ἑσπέραν πρέπει νὰ τὸ ἐνθαρρύνωσιν· προσηλωμένον ἐπ' αὐτοῦ διηνεκῶς ἔχοντες τὸ βλέμμα δέον νὰ παρατηρῶσι ἂν ἐλάττωμά τι ἢ προτέρημα φύηται ἐν αὐτῷ ἐκ τῆς μετ' ἄλλων παίδων συνδιατριβῆς. Καὶ τὸ μὲν ἀποκόπτουσι σύρριζα, τὸ δὲ ποτίζουσι διὰ τῆς ἀγάπης των ὅπως ἀναδώσῃ κλῶνας καὶ ἀνθήσῃ. Πᾶσα χαρὰ τοῦ τέκνου δέον νὰ συγκινῇ καὶ τὴν καρδίαν τῶν γονέων.

Ἠρίστευσε, ἐπηνέθη ἐξόχως ὑπὸ τοῦ διδασκάλου; γενικὴ χαρὰ ἐν τῷ οἴκῳ· πρέπει ν' ἀνταμειφθῇ διὰ φιλημάτων. Ἔλαβε μηδέν; οἰκογενειακὸν δυστύχημα, κατήφεια τὴν ἑσπέραν ἐκείνην· ὁ πατὴρ μένει σοβαρός· ἡ μήτηρ παραμυθεῖ τὸ περίλυπον τέκνον της νουθετοῦσα αὐτό. Τίς ἀμφιβάλλει ὅτι τὸ παιδίον καὶ διὰ νὰ ἴδῃ μόνον περιχαρεῖς τοὺς γονεῖς του θὰ προσπαθῇ ν' ἀριστεύῃ καὶ διὰ νὰ μὴ ἴδῃ αὐτοὺς περιλύπους θ' ἀγωνίζηται νὰ ᾖ ἀνώτερον πάσης τιμωρίας; Ἀλλ' ὅταν ἐπιστρέφον ἐκ τοῦ σχολείου εὑρίσκει αὐτοὺς ἀδιαφόρους εἰς τὰς μικρὰς σχολικὰς χαρὰς καὶ θλίψεις του, πῶς νὰ κεντηθῇ εἰς φιλοτιμίαν, πῶς νὰ συγκινηθῇ ἂν μάλιστα ὁ διδάσκαλος εἶνε σκαιός τις ἐκτραχύνων αὐτὸ δι' ἀδίκου τιμωρίας; Ναί, ἡ μήτηρ καὶ ὁ πατὴρ πρέπει νὰ συμπληρῶσιν ἐν παντὶ τὸ ἔργον τοῦ διδασκάλου. Ἀλλ' ὑπάρχουσι καὶ διδάγματα, ὧν ἀπόλυτον ἀνάγκην ἔχει τὸ παιδίον, καί ἅτινα τὸ ἄριστον σχολεῖον δὲν δύναται νὰ παράσχῃ, διότι δὲν ὑπόκεινται εἰς τὴν δικαιοδοσίαν αὐτοῦ. Ἐν τῷ σχολείῳ ἕνεκα τοῦ περιωρισμένου τῶν σχέσεων κύκλου, δὲν δύναται νὰ διδαχθῇ ἁβρά τινα αἰσθήματα. Τὸ πρὸς τοὺς ἀσθενεῖς αἴσθημα τῆς συμπαθείας, ἡ στοργή, ἡ εὐαισθησία τῆς καρδίας ἀναπτύσσονται ἐν τῷ κόλπῳ τῆς οἰκογενείας μόνον. Ἡ πρακτικὴ ἠθική, ἡ διὰ τοῦ παραδείγματος, ἡ ἀνωτάτη τῶν διδασκαλιῶν, ἐν τῷ σχολείῳ δὲν δύναται νὰ διδαχθῇ. Ὁ μαθητὴς βλέπει τὸν διδάσκαλον διδάσκοντα, ἀλλ' οὐχὶ κοινωνικῶς δρῶντα, ἐλεοῦντα, πράττοντα τὴν ἀρετήν, τὸ καθῆκον—οὐχὶ κοινόν τι καὶ τετριμμένον καθῆκον ὡς τὸ διδάσκειν ἐπὶ μισθῷ ἀλλὰ μέγα τι καὶ γενναῖον—δεικνύοντα αὐταπαρνησίαν, καρτερίαν, ἡρωϊσμὸν τῆς καρδίας ἴσως.

Ταῦτα θὰ διδαχθῇ τὸ παιδίον ἐν τῇ οἰκογενείᾳ, πλησίον τῶν γονέων, παρὰ τὴν ἑστίαν· οὐχὶ δὲ μετὰ κόπου, ἀλλ' εὐχερῶς, ἀρκεῖ αἱ ἀγαθαὶ καὶ γενναῖαι πράξεις νὰ ἐπαναλαμβάνωνται περὶ αὐτό. Τὸ βαθύ του βλέμμα ἐταστικῶς παρατηροῦν θ' ἀποθησαυρίζῃ ἐν τῇ καρδίᾳ ὅ,τι προβάλλεται αὐτῷ εἰς μίμησιν. Ἀλλ' ἂν ἡ διδασκαλία εἶνε εὐχερὴς εἰς τὸν μαθητὴν εἶνε δυσχερεστάτη εἰς τὸν διδάσκαλον. Ἀφ' ἧς στιγμῆς ὁ πατὴρ καὶ ἡ μήτηρ ἀναλογισθῶσιν ὅτι πρόκεινται ὑποδείγματα ἀγωγῆς πρὸ τοῦ τέκνου των πρέπει νὰ πνίξωσι πᾶν ἐλάττωμα, πρέπει νὰ γίνωσι τοιοῦτοι ὁποῖον θὰ ἤθελον νὰ ἴδωσι τὸ τέκνον των. Ὁ γάλλος συγγραφεὺς Αἰμίλιος Σουβέστρ παρίστησιν ἔν τινι ἔργῳ του πατέρα μεριμνῶντα περὶ τῆς ἀγωγῆς τοῦ τέκνου του· ἀναγινώσκει σωρείαν παιδαγωγικῶν ἔργων, ἀλλ' ἡ ἀνάγνωσις αὕτη ἔτι μᾶλλον περιπλέκει καὶ εἰς ἀμηχανίαν ἐμβάλλει αὐτόν. Τέλος ἀφεὶς πάντα τὰ συγγράμματα ἀναμέτρησε καθ' ἑαυτὸν πόσον μεγάλη εἶνε τοῦ πατρὸς καὶ τῆς μητρὸς ἡ ἐπὶ τοῦ τέκνου ἐπίδρασις, ἀνελογίσθη πόσον ἐναποτυποῦσιν ἐν αὐτῷ τὸν ἴδιον αὐτῶν χαρακτῆρα, καὶ ἐν τῷ τετραδίῳ ὅπερ εἶχε προετοιμάσῃ ὅπως γράψῃ τὰς ἐκ τῶν μελετῶν ἐντυπώσεις του, ὑπὸ τὰς λέξεις *Πῶς πρέπει νὰ ἀναθρέψω τὸ τέκνον μου*, ἔγραψε τὰς λέξεις ταύτας: *Πρέπει νὰ γίνω καλλίτερος*!

Καὶ πράγματι ὁ γονεὺς πρέπει νὰ γίνῃ καλλίτερος· ἀλλοίμονον εἰς αὐτόν, πρὸ πάντων δὲ ἀλλοίμονον εἰς τὸ τέκνον του, ἂν τῷ παρέχῃ θέαμα ἀνθρώπου βιαίου, ἐκδεδιῃτημένου, ὀργίλου, ἀκρατοῦς, βδελυροῦ· τὰ ἐλαττώματα ταῦτα ἐγκεντρίζει ὡς δηλητήριον εἰς τὴν ἀθῶαν τοῦ παιδὸς ψυχήν.

Τὸ τέκνον λοιπὸν φέρει τὴν σφραγῖδα τοῦ χαρακτῆρος τῶν γονέων, ἰδιαίτατα δὲ τῆς μητρός· Ὁ Μέγας Ναπολέων ἔλεγεν ὅτι «ἡ μέλλουσα διαγωγὴ παιδίου τινὸς ἐξαρτᾶται καθ' ὁλοκληρίαν ἐκ τῆς μητρός» τὸ δὲ μεγαλεῖον εἰς ὃ ἀνῆλθεν ἐθεώρει ἐν μέρει ὅτι προῆλθεν ἐκ τῆς ἐπιμελείας ἣν κατέβαλεν ἡ μήτηρ του πρὸς ἐπίρρωσιν τῆς θελήσεώς του.

Ὁποίαν ἐπίδρασιν ἐξασκεῖ ὁ μητρικὸς χαρακτὴρ ἐπὶ τοῦ παιδίου, μαρτυρεῖ καὶ τὸ ἑπόμενον. Ἔν τινι ἀγγλικῷ καταστήματι ἐν τῷ ὁποίῳ εἰργάζοντο πολλὰ παιδία, οἱ διευθυνταὶ πρὶν δεχθῶσι παιδίον τι ὡς ἐργάτην ἐζήτουν πληροφορίας περὶ τοῦ χαρακτῆρος τῆς μητρός, διότι ἐκ πείρας ἐγίνωσκον ὅτι ἂν αἱ πληροφορίαι ἦσαν εὐάρεστοι ὑπῆρχε βεβαιότης σχεδὸν ὅτι τὸ παιδίον θὰ ἐδείκνυε καλὴν διαγωγήν.

Ἡ εὐθυγνωσία, ἡ καρτερία, ἡ τιμιότης, ἡ εὐαισθησία τῆς καρδίας τοῦ Οὐασιγκτῶνος ἐνυπῆρχον ἐν τῇ μητρὶ αὐτοῦ, ἥτις ἦτο γυνὴ ἔξοχος. Περὶ τῆς μητρὸς τοῦ Γκαῖτε διηγοῦνται

ὅτι περιηγητὴς διὰ μακρῶν μετ' αὐτῆς συνδιαλεχθείς, ἀνέκραξεν μετ' ἐνθουσιασμοῦ ἀπερχόμενος:

— Τώρα ἐννοῶ πῶς ὁ Γκαῖτε ἔγινε ὅ,τι εἶνε!

Καὶ ὁ Βύρων δὲ ὁ πλήρη πικρίας καὶ μίσους ἔχων τὴν καρδίαν, εἶνε ἀληθὲς δημιούργημα τῆς μητρός του. Ἡ γυνὴ αὕτη ἦτο ἔξαλλος καὶ φρικωδῶς πεισματώδης. Ἦτο σκληρὰ μέχρι τοιούτου σημείου, ὥστε ἐνέπαιζε τὸν υἱόν της διότι ἦτο χωλός. Πολλάκις ἐν τῇ ὁρμῇ τῆς ὀργῆς της ἐξεσφενδόνα κατὰ τοῦ υἱοῦ της τὴν πυράγραν· ἐπὶ τέλους δὲ ἀπέθανε, λέγεται, ἐκ παραφορᾶς ὀργῆς, ἀναγινώσκουσα τὴν σημείωσιν προμηθευτοῦ τινος. Αὕτη ἐνεστάλαξε τὸ δηλητήριον ἐν τῇ καρδίᾳ τοῦ Βύρωνος, ὅστις βραδύτερον ἐν τῷ *Τσάϊλδ Χάρολδ* ἔλεγε· «Ἐν τῇ νεότητί μου δὲν ἔμαθον νὰ δεσπόζω τῆς καρδίας μου· ἡ πηγὴ τῆς ζωῆς μου εἶνε δεδηλητηριασμένη.»

Ἐν τινι συνδιαλέξει μετὰ τῆς κυρίας Καμπὰν ὁ μέγας Ναπολέων φέρεται εἰπών:—Τὰ μέχρι τοῦδε ἐκπαιδευτικὰ συστήματα μοὶ φαίνονται καθ' ὁλοκληρίαν ἄχρηστα· τί λείπει ὅπως ὁ λαὸς ἀνατραφῇ ὅπως πρέπει;

— *Μητέρες*! ἀπεκρίθη ἡ κυρία Καμπάν.

Ἡ ἀπάντησις αὕτη ἐποίησε βαθεῖαν ἐντύπωσιν εἰς τὸν αὐτοκράτορα.

— Ναί, ὡρίσατε τὸ ἀληθὲς ἐκπαιδευτικὸν σύστημα διὰ μιᾶς λέξεως, εἶπεν ὁ Ναπολέων. Σᾶς ἀναθέτω λοιπὸν νὰ μοῦ μορφώσητε μητέρας, αἱ ὁποῖαι ἡμέραν τινὰ νὰ εἶνε κατάλληλοι ν' ἀναθρέψωσι τὰ τέκνα των.

—

Ὅταν βλέπωμεν τοὺς ἀποφοιτῶντας ἐκ τῶν ἐκπαιδευτηρίων ἡμῶν νεανίσκους καὶ τὰς ἀποφοιτώσας ἐκ τῶν παρθεναγωγείων νεάνιδας, ἐκτὸς ἐξαιρέσεών τινων, ἀνερματίστους μὲν κατὰ τὰ γράμματα, πάντη δ' ἀμορφώτους κατὰ τὸν χαρακτῆρα, καὶ στερουμένους στερρᾶς καὶ ὑγιοῦς ἀνατροφῆς, ἐν τῇ θλίψει ἡμῶν δὲν πρέπει νὰ καταφερώμεθα κατὰ μόνων τῶν διδασκάλων· πλὴν τῶν παριῶν τούτων τῆς ἑλληνικῆς ὑπηρεσίας πταίουσι καὶ αἱ οἰκογένειαι.

Πάντες ἐσμὲν ὑπεύθυνοι ἐπὶ τῇ τοιαύτῃ τοῦ φρονήματος καὶ αἰσθήματος καταπτώσει, καὶ πάντες δέον νὰ ἐργασθῶμεν πρὸς ἀνύψωσιν αὐτῶν. Οἱ φωνασκοῦντες ὅτι εἶνε φίλοι τοῦ λαοῦ ἂς καταβῶσι ἀπὸ τῶν νεφελωδῶν θεωριῶν των εἰς τὴν χαμηλὴν πραγματικότητα, καὶ ἂς χρησιμοποιήσωσι τὸν ζῆλόν των πρὸς φωτισμὸν τῶν πολλῶν, οἵτινες ἐν βαθυτάτῃ κατάκεινται σκοτίᾳ. Φιλόσοφός τις λέγει που: «*Χώρα ἀξιοῦσα νὰ ἦ ἐλευθέρα πρέπει νὰ φωτισθῇ, εἰδεμὴ τὰ κάλλιστα τῶν αἰσθημάτων αὐτῆς καθίστανται ἐπικίνδυνα· ὑπάρχει φόβος μὴ ἂν τὰ δικαιώματά της ὑπερβαίνωσι τὴν ἀνάπτυξίν της ἀποπλανηθῇ καὶ ἐν τῇ νομιμωτέρᾳ αὐτῶν ἐξασκήσει.*» Ἐν ταῖς ὀλίγαις ταύταις γραμμαῖς περιλαμβάνεται ἡ θλιβερὰ ἱστορία τῶν Ἑλλήνων μετὰ τὴν ἀπελευθέρωσιν αὐτῶν. Ἂν ἀντὶ ἐπαναστάσεως πρὸς ἀπόκτησιν ἐλευθεριῶν ἐπεχειροῦμεν ἐπανάστασιν πρὸς ἀνάπτυξιν καὶ παιδαγώγησιν ἡμῶν, πρὸς ἀπόκτησιν ἐλευθερίας τοῦ πνεύματος, σήμερον θὰ εἴμεθα μᾶλλον ἐλεύθεροι.

Τὸ κακὸν ἐγένετο· κακὸν φοβερόν· ἀλλὰ καταβάλλεται κἂν φροντὶς πρὸς ἐπανόρθωσιν αὐτοῦ; Βελτιοῦμεν εἰλικρινῶς τὴν παίδευσιν ἡμῶν; ἐργαζόμεθα, κατὰ τὸ παράδειγμα ἄλλων ἐθνῶν, πρὸς ἡμέρωσιν τῶν ἠθῶν τοῦ λαοῦ; ἀνυψοῦμεν τὴν οἰκογένειαν παρὰ τὸ σχολεῖον; Α. Π. Κ.

Ο ΑΓΓΛΙΚΟΣ ΤΥΠΟΣ

[Συνέχεια καὶ τέλος· ἴδε προηγούμ. φύλλον.]

Ἐν Λονδίνῳ ἐκδίδονται πλεῖσται ἑκατοντάδες ἐφημερίδων δυνάμεναι νὰ ὑπαχθῶσιν εἰς τὰς ἑξῆς κατηγορίας:

Μεγάλα καὶ μικρὰ καθημερινὰ φύλλα.

Ἐφημερίδες εἰδικαί, τοπικαί, σατυρικαί, εἰκονογραφημέναι καὶ σκανδαλώδεις.

Περιοδικὰ καὶ ἐπιθεωρήσεις.

Ἐφημερίδες μὲ ὑπαγόμεναι εἰς τὰς ἀνωτέρω ὑποδιαιρέσεις.

Τὰ σπουδαιότερα τῶν καθημερινῶν φύλλων εἶνε οἱ *Καιροί*, ὁ *Ἡμερήσιος Τηλέγραφος*, ἡ *Σημαία*, τὰ *Ἡμερήσια Νέα*, ὁ *Ἑωθινὸς Ταχυδρόμος*, τὰ *Ἡμερήσια Χρονικά*, ἡ *Πὰλλ Μὰλλ Γκάζετ*, ἡ *Ἐφημερὶς τοῦ Ἁγίου Ἰακώβου*, ἡ *Σφαῖρα καὶ ἡ Ἠχώ*.

Οἱ *Καιροί*, ἡ μεγαλειτέρα τῶν εὐρωπαϊκῶν ἐφημερίδων, ὑπῆρξεν ἐπὶ πολὺν χρόνον ὁ ἀπόλυτος μονάρχης τοῦ τύπου, σήμερον ὅμως ἔχει ἀνταγωνιστὰς τὰ φύλλα ὅσα προανέφερον. Δὲν εἶνε δεσμευμένη μὲ κανὲν κόμμα καὶ διὰ νὰ διατηρήσῃ ἀκεραίαν τὴν ἀνεξαρτησίαν της καὶ τὴν οὐδετερότητά της ἀποφεύγει τὴν σχέσιν τῶν ἐν ἐνεργείᾳ πολιτευομένων. Οἱ *Καιροὶ* εἶνε πρὸ πάντων ἐφημερὶς τῶν κοινῶν ὑποθέσεων, εἶνε τὸ ὄργανον τοῦ Ἄστεος. Ἐπὶ δύο γενεὰς τὸ κῦρος αὐτῆς ὑπερίσχυεν εἰς πάντα τὰ κοινοβουλευτικὰ καὶ νομοθετικὰ ζητήματα καὶ διὰ τὰ ἐννέα δέκατα τῶν ἀναγνωστῶν της ὁ λόγος της εἶνε χρησμὸς ἀσφαλής. Ὁσάκις ἐκφέρει τὴν γνώμην της ἐπί τινος συζητήσεως λαμβάνεται ὑπ' ὄψει ἡ συνηγορία της. Εἰς τὸ ἐξωτερικὸν πᾶσαι αἱ ἐφημερίδες ἀναλύουσιν ἢ ἀναδημοσιεύουσι τὰ ἄρθρα της. Εἴς τινας χώρας ἡ πολιτικὴ τῶν *Καιρῶν* θεωρεῖται ὡς ἡ πολιτικὴ τῆς Ἀγγλίας, φίλοι δὲ καὶ ἐχθροὶ παραδέχονται τὴν πολιτικὴν ταύτην ἢ τὴν ἀποκρούουσιν ὑφ' οἷον τύπον τὴν παρουσιάζει ἡ ἐφημερὶς τοῦ Ἄστεος. Ἐν Ἰνδίαις, ἐν Καίρῳ, ἐν Κωνσταντινουπόλει, ἡ γνώμη τῶν *Καιρῶν* θεωρεῖται ἀναμφισβήτητος, οἱαδήποτε καὶ ἂν εἶνε ὡς πρὸς τὸ ἀνατολικὸν ζήτημα ἐν σχέσει μὲ τὰ συμφέροντα τῆς Ἀγγλίας.

Πάντες οἱ διαπρέποντες κάλαμοι τοῦ πολιτικοῦ καὶ φιλολογικοῦ κόσμου συνειργάσθησαν εἰς τοὺς *Καιρούς*. Οἱ σπουδαῖοι συγγραφεῖς οἵτινες προτιμῶσι νὰ ἐργάζωνται εἰς τὰ ἀξιολογώτερα τῶν περιοδικῶν, ἐξαιρετικῶς χαριζόμενοι παρέσχον τὴν συνεργασίαν των εἰς τοὺς *Καιρούς*. Ὁ Βάρνες ἀνεγίνωσκεν ἐπιμελῶς τὰ περιοδικὰ καὶ ὁσάκις ἀνεύρισκεν ἐν αὐτοῖς διακεκριμένον τινὰ συγγραφέα, προσηλύτιζεν αὐτὸν εἰς τὴν σύνταξιν τῶν *Καιρῶν*. Σήμερον αἱ μεγάλαι ἀντίζηλοι ἐφημερίδες ἔχουσιν ὡσαύτως σύνταξιν ἴσην μὲ τὴν ἰδικήν των, πλὴν οὐδεμία αὐτῶν ἀπέκτησεν εἰσέτι τὸ γόητρον τὸ ἀποδίδον εἰς τοὺς *Καιροὺς* τόσον ὑπέρογκον σημασίαν. Μόνη αὐτὴ ἡ ἐφημερὶς πωλεῖται πρὸς τριάκοντα λεπτὰ τὸ φύλλον, ἐνῷ ὅλαι αἱ ἄλλαι πωλοῦνται πρὸς δέκα.

Οἱ ἄγγλοι δημοσιογράφοι ἀγαπῶσι τὰς δυσκολωτάτας ἀσκήσεις. Ὁ Γιλβέρτος Βέκκετ ἔγραψεν μίαν ἡμέραν ἓν πλῆρες φύλλον τῶν *Καιρῶν*. Ὁ Βρούχαμ ἓν φυλλάδιον τῆς *Ἐπιθεωρήσεως τοῦ Ἐδιμβούργου* ἀπ' ἀρχῆς μέχρι τέλους καὶ ὁ Σέρλεῦ Βρουὺς ἓν ὁλόκληρον φύλλον τοῦ Punch.

Ὁ *Ἡμερήσιος Τηλέγραφος* (Daily Telegraph) ἢ Daily Levy, ὡς ἐνίοτε τὸν ἀποκαλοῦσι μετ' οἰκειότητος εἶνε ἡ σπουδαιοτάτη ἀγγλικὴ ἐφημερὶς μετὰ τοὺς *Καιροὺς*, καὶ σχεδὸν κατ' οὐδὲν ὑπολείπεται αὐτῶν. Εἶνε ἡ πλουσιωτέρα εἰς ἀγγελίας καὶ ἡ ἔχουσα τὴν μεγαλειτέραν κυκλοφορίαν ἐξ ὅλων τῶν ἀγγλικῶν ἐφημερίδων. Ὑπῆρξε πάντοτε νοήμων καὶ εὐτυχὴς περὶ τὴν εὕρεσιν τῶν συνεργατῶν του, δι' αὐτοῦ δὲ ἐγένετο γνωστὸς ὁ Γ. Αὔγουστος Σάλα, ὁ πρωτοτυπότατος καὶ δημοτικώτατος τῶν ἄγγλων δημοσιογράφων. Ὁ *Ἡμερήσιος Τηλέγραφος* ἐπεχείρησε τὴν ἐξερεύνησιν τῆς Ἀφρικῆς διὰ τοῦ Στάνλεῦ, αὐτὸς ἔπεμψε τὸν ἀρχαιολόγον Γεώργιον Σμὶθ χάριν ἀνασκαφῶν εἰς Ἀσσυρίαν καὶ Μεσοποταμίαν, ὁπόθεν ἐκόμισε τόσα θαυμαστὰ εὑρήματα, ἐν οἷς καὶ τὴν περιεργοτάτην ἀσσυριακὴν διήγησιν περὶ τοῦ κατακλυσμοῦ.

Ἀξιοσημείωτον εἶνε ὅτι ὁ *Ἡμερήσιος Τηλέγραφος* περιέπεσεν εἰς χεῖρας τῶν κκ. Λέβυ καὶ Λῶσον, δύο ἰδιοκτητῶν ἑκατομμυριούχων, οἵτινες εἰς αὐτὸν ὀφείλουσι σήμερον τὸ μέγιστον μέρος τῆς περιουσίας των. Ὑπῆρξεν ἄλλοτε ἐλευθερόφρων· ἀλλὰ κατόπιν ἐγένετο συντηρητικὸς ἢ μᾶλλον μετριοπαθὴς συντηρητικὸς τοῦ κέντρου. Διατείνονται τινες ὅτι ἡ μεταβολὴ αὕτη τοῦ φρονήματός του ἐγένετο τῇ ἐνεργείᾳ τοῦ λόρδου Βηκονσφίλδ. Εἶνε ἐφημερὶς μεγίστης ἀξίας, ἔχουσα πάντοτε θαυμαστὴν ἀκρίβειαν εἰδήσεων, ἔμφρων, περιεσκεμμένη, λελογισμένη εἰς τὰς κρίσεις της καὶ ἐξασκοῦσα μεγάλην ἐπιρροήν.

Ἡ *Σημαία*, ἥτις ἦτο ἄλλοτε ὁ πρόμαχος τοῦ προτεσταντισμοῦ, τὸ στήριγμα τοῦ θρόνου καὶ τοῦ συντάγματος, ἐχρημάτισεν ἐπὶ ἀρκετὸν χρόνον ἁπλῆ ἠχὼ τῶν ἡγετῶν τοῦ συντηρητικοῦ κόμματος, ἀντανάκλασις τῶν διανοημάτων τοῦ λόρδου Δέρβυ καὶ τοῦ Δισραέλη· ἀλλ' ἀφότου ὁ τύπος ἀπέκτησε χαρακτῆρα μᾶλλον ἐλεύθερον, ἀφότου τὴν διεύθυνσίν της ἀνέλαβεν ὁ κ. Μῶδφορδ, ἐγένετο συντηρητικὴ ἀνεξάρτητος. Οἱ Τόρεις εἶνε τόσον μισαλλόδοξοι, ὥστε πολλοὶ ἐξ αὐτῶν τὴν ἀποκηρύττουσι διὰ τοῦτο καὶ τὴν κατηγοροῦσιν ὅτι κατεχράσθη τὴν ἐλευθερίαν τοῦ φρονήματος. Ἡ *Σημαία* εἶνε ὅπως ὁ *Τηλέγραφος* ἐφημερὶς πρώτης τάξεως, ἣν ὀφείλουσι ν' ἀναγινώσκωσιν οἱ ἀσχολούμενοι εἰς τὴν πολιτικήν, καθότι πραγματεύεται τὰ ζητήματα μετὰ πολλῆς ἐμβριθείας. Σήμερον ἀρκεῖ μία ἐφημερὶς νὰ μὴ εἶνε ἀνεξάρτητος ὅπως τρέχῃ τὸν κίνδυνον νὰ μὴ εὕρῃ οὐδένα ἀναγνώστην. Παρῆλθεν ὁ καιρὸς καθ' ὃν ὁ Πὶττ ἠγόραζε τὸν *Ταχυδρόμον* καὶ ἀπεπειρᾶτο, ἐπὶ ματαίῳ ὅμως, ν' ἀγοράσῃ καὶ τοὺς *Καιρούς*, ἵδρυσε δὲ τὸν *Ἥλιον* ὅπως ἐξυπηρετήσῃ τὴν πολιτικήν του.

Τὰ *Ἡμερήσια Νέα*, ἅτινα ὁ κ. Τσάμπερλαιν ἀπεκάλει ὄργανον τῶν *διαφωνούντων*, ἀπειλοῦνται σήμερον νὰ ἐγκαταλειφθῶσιν ὑπ' αὐτῶν τούτων οἵτινες τὰ κατηγοροῦσι διότι δὲν ἀσχολοῦνται περὶ αὐτῶν ἱκανῶς, καὶ δὲν ἐπιτίθεται σφοδρῶς κατὰ τῆς ἀνεγνωρισμένης Ἐκκλησίας. Ἴσως ὅμως ἡ ἀφορμὴ τῆς δυσαρεσκείας εἶνε διότι δὲν δεικνύει τὸ εἰρημένον φύλλον ἀνεξάντλητον συγκαταβατικότητα ὅπως ὑποστηρίξῃ διὰ δαψιλῶν ἐπαίνων τὰς ἐμπορικὰς αὐτῶν ἐπιχειρήσεις. Ἀλλὰ τὰ *Ἡμερήσια Νέα* δύνανται νὰ περιφρονήσωσι τὰς τοιαύτας κατηγορίας. Εἶνε ὄργανον τῶν φιλελευθέρων τοῦ γλαδστωνικοῦ κόμματος (τοῦθ' ὅπερ δὲν ἐμποδίζει αὐτὰ νὰ ἐπιτίθενται κατὰ τοῦ ὑπουργείου ὁσάκις περιπίπτει εἰς σφάλματα.) Ἡ ἐπιτυχία των ηὔξησεν ἰδίως ἀπὸ τοῦ γαλλογερμανικοῦ πολέμου. Ὁ διευθυντὴς αὐτῶν κ. Ῥόβερτσων ἔσχε τότε τὴν καλὴν τύχην νὰ προσλαβῇ ὡς συνεργάτην τὸν κ. Ἀρχιβάλδον Φόρβες, περὶ οὗ θὰ διαλάβω βραδύτερον καὶ εἰς ὃν ἡ ἐφημερὶς περὶ ἧς πρόκειται ὀφείλει τὴν ἔξοχον θέσιν, ἣν κατέχει. Ἕτερος των συντακτῶν τῶν *Ἡμερησίων Νέων* ὁ κ. Λαβουσὲρ διέμεινεν ἑκουσίως ἔγκλειστος ἐν Παρισίοις καθ' ὅλον τὸ διάστημα τῆς πολιορκίας, αἱ ἀξιόλογοι δ' ἐκεῖθεν ἀνταποκρίσεις του πολὺ συνήργησαν εἰς τὴν ἐπιτυχίαν τοῦ φύλλου. Τὰ *Ἡμερήσια Νέα* εἶνε ἡ σπουδαιοτάτη τῶν φιλελευθέρων ἐφημερίδων. Δι' ὃ δὲν ἀγαπᾷ τὸν λόρδον Ῥανδόλφον Τσῶρτσιλλ, οὗ τὰς ἀγορεύσεις συμπτύσσει, ὁσάκις τὰς δημοσιεύει, εἰς ἓξ μόνον γραμμάς. Ἔχει πλείστους ὅσους διαπρεπεῖς συντάκτας. Αἱ ἐπιστολαὶ τοῦ Junius ἀπομένουσιν ἀκόμη ζωηρῶς εἰς ὅλων τὴν

μνήμην, αἱ δὲ πολιτικαὶ σκιαγραφίαι τοῦ κ. Φρὰγκ Χίλλ τιμῶσιν ἐξ ἴσου τὸν γράφοντα ὅσον καὶ τὸ φύλλον ὅπερ τὰς δημοσιεύει.

Ὁ *Ἑωθινὸς Ταχυδρόμος*, ἐφημερὶς τῆς ἀνωτέρας κοινωνίας, διευθύνεται παρὰ τοῦ σὶρ Ἀλτζέρνων Μπόρθουϊκ, τοῦ συμπαθοῦς βουλευτοῦ, πρώτης τάξεως ῥήτορος καὶ ἐξόχου δημοσιογράφου. Ὁ *Ἑωθινὸς Ταχυδρόμος* ὑπῆρξεν ἄλλοτε ὄργανον τοῦ λόρδου Παλμερστῶνος καὶ τοῦ Ναπολέοντος Γ', τοῦθ' ὅπερ ἀποδεικνύει ὅτι ὑπῆρξέ ποτε συνεννόησις μεταξὺ τῶν δύο τούτων ἀνδρῶν. Εἶνε ἡ ἀρχαιοτάτη τῶν ἐφημερίδων τοῦ Λονδίνου ὡς ἱδρυθεῖσα τὸ 1772. Εἶνε ἀνεξάρτητος, ἂν καὶ ὑπεστήριξε πάντοτε τὸν θρόνον, τὴν Ἐκκλησίαν, τὴν περιουσίαν καὶ τὴν ἀριστοκρατίαν εἰς ἣν ἀνήκει ἐξ ὁλοκλήρου. Ὁ *Ἑωθινὸς Ταχυδρόμος* ἔχει πάντοτε ἀρίστας πληροφορίας περὶ τῶν διπλωματικῶν ὑποθέσεων. Ὁ σὶρ Α. Μπόρθουϊκ ἐσπούδασε τὴν πολιτικὴν εἰς τὸ ἐξωτερικόν, ἀκολουθεῖ δὲ τὰς γαλλικὰς ἰδέας. Εἶνε ἀνὴρ ἀνεπιλήπτων ἀριστοκρατικῶν ἠθῶν, ἀγαπητὸς ὅσον καὶ σεβαστός.

Χ*

Η ΥΓΙΕΙΝΗ ΤΗΣ ΚΑΛΛΟΝΗΣ

(Ἐκ τῶν τοῦ Ἰταλοῦ Paolo Mantegazza.)

[Συνέχεια καὶ τέλος· ἴδε φυλ. 509]

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΠΕΜΠΤΟΝ.

Ὑπόδησις.—Ἐνώτια.—Μὴ βάφεσθε.—Ὁ ὑγιεινὸς κώδηξ τῆς ἐνδυμασίας.

Οἱ κόθορνοι καὶ ἐν γένει αἱ ὑποδήσεις τῶν ἀρχαίων Ἑλλήνων καὶ Ῥωμαίων ἦσαν κομψαί, ἀλλ' ὄχι πολὺ ὑγιειναί. Προτιμότερον εἶνε τὸ σύστημα τῆς ὑποδήσεως τῶν νεωτέρων Εὐρωπαίων.

Αἱ ὑποδήσεις δὲν πρέπει νὰ εἶνε κατεσκευασμέναι ἐκ δέρματος ἐστιλπνωμένου [1]), ψυχροῦ τὸν χειμῶνα καὶ θερμοτάτου τὸ θέρος. Τὸ εἶδος τοῦτο τοῦ δέρματος ἄλλως ἐμποδίζει τὴν ἐλευθέραν διαφόρησιν τῶν ποδῶν, εἰς τρόπον ὥστε ἐνῷ ζητοῦμεν νὰ προφυλάξωμεν αὐτοὺς ἐκ τῆς ὑγρασίας, τοὺς εὑρίσκομεν καθύγρους ἐκ τοῦ ἱδρῶτος.

Καὶ αὐταὶ αἱ *πηλοβατίδες* (galoches) ἐκ στερεοῦ δέρματος ἐστιλπνωμένου ἀποδοκιμάζονται ὑπὸ τῆς ὑγιεινῆς, ἀντὶ τούτων δὲ προτιμητέα ἡ χρῆσις ὑποδήσεως παχυτέρας καὶ μετὰ διπλοῦ πέλματος.

Κατὰ τοὺς θερινοὺς μῆνας ἀξιόλογος ὑπόδησις εἶνε ἡ ἐξ ἐρίου λεπτοῦ καὶ χρώματος ἀνοικτοῦ, διότι τὸ ὕφασμα τοῦτο τηρεῖ τοὺς πόδας δροσερούς. Ἡ θερμοκρασία καὶ ἡ διαφόρησις τῶν ποδῶν μεγάλως ἐνδιαφέρουσι τὴν ὑγείαν. Ἡ ἀναστολὴ μάλιστα τῆς διαφορήσεως τοῦ ποδὸς δύναται νὰ ἔχῃ κακίστας διὰ τὴν ὑγείαν συνεπείας.

Σπουδαιότατα διὰ τὰς ὑποδήσεις ζητήματα εἶνε τὰ ἀφορῶντα εἰς τὸ σχῆμα καὶ εἰς τὸ μέγεθος αὐτῶν. Κατηγοροῦμεν τοὺς Σίνας ὡς βασανίζοντας τὰς γυναῖκας των διὰ τῆς νηπιόθεν παραμορφώσεως τῶν ποδῶν αὐτῶν, καὶ ὅμως ἡμεῖς αὐτοὶ παραμορφοῦμεν τὰ κάτω ἄκρωτήρια ἡμῶν περισφίγγοντες συχνάκις αὐτὰ διὰ στενωτάτης ὑποδήσεως. Αἱ πλεῖσται τῶν σημερινῶν κυριῶν, ὅσαι ἐπιδεικνύουσι πόδας κομψούς, ἤθελον δείξει πόδας παραμορφωμένους καὶ ἀσχήμους, ἐὰν παρουσίαζον αὐτοὺς γυμνούς.

Τὰ κυρίως καλούμενα *ὑποδήματα* [1] εἶνε κακὴ ὑπόδησις, ἰδίως εἰς τὰ θερμὰ κλίματα, διότι πιέζουσι τοὺς πόδας καὶ θερμαίνουσιν αὐτοὺς καθ' ὑπερβολήν.

Ἀληθὴς πρόοδος της ὑγιεινῆς τοῦ ποδὸς ὑπῆρξεν ἡ κατασκευὴ ὑποδήσεως διαφόρου διευθύνσεως διὰ τὸν δεξιὸν καὶ διὰ τὸν ἀριστερὸν πόδα. Πολλοὶ λησμονοῦσι τὴν πρόοδον ταύτην τῆς ὑποδηματορραφίας, ὅταν πρόκηται περὶ ὑποδήσεως τῶν παιδίων. Καὶ ὅμως κατὰ τὴν τρυφερὰν ταύτην ἡλικίαν ὁ ποὺς λαμβάνει ὁριστικῶς καλὴν ἢ κακὴν μορφήν.

Ἡ ὑπόδησις πρέπει νὰ εἶνε μακρὰ καὶ πλατεῖα. Αἱ δὲ πτέρναι δὲν πρέπει νὰ εἶνε οὔτε ὑψηλαί, οὔτε στεναί.

Διάφοροι παραμορφώσεις τῶν ποδῶν συμβαίνουσιν εἰς κυρίας, αἱ ὁποῖαι μεταχειρίζονται πτέρνας καθ' ὑπερβολὴν ὑψηλάς, εἴτε διὰ νὰ φαίνωνται ὑψηλότεραι, εἴτε διὰ ν' ἀκολουθήσωσι τὸν ἀνόητον συρμόν. [2]

Ἀρίστη ὑπόδησις εἶνε ἡ ἐλαστικωτέρα, ἐκείνη ἥτις παρέχει εἰς τὸν πόδα τὴν μεγαλειτέραν ποσότητα ἀτμοσφαιρικοῦ ἀέρος καὶ δὲν ἀφίνει τὸν ἱδρῶτα νὰ συγκεντροῦται. Ἀξία σημειώσεως παρατήρησις εἶνε, ὅτι οἱ ἀνυπόδητοι ἔχουσι τοὺς ὑγιεστέρους καὶ τοὺς εὐρωστοτέρους πόδας.

Κατὰ τοὺς μακροὺς δρόμους μέτρον χρησιμώτατον ἅμα καὶ εὐχάριστον εἶνε τὸ λούειν μετὰ δίωρον πορείαν ἐπὶ *τέταρτον τοῦ λεπτοῦ* τοὺς πόδας ἐντὸς ψυχροῦ ὕδατος. Τὸ εἶδος τοῦτο τοῦ λουτροῦ οὐδένα ἔχει κίνδυνον διὰ τὴν ὑγείαν.

Ὦ στρατηγοί, ὦ συνταγματάρχαι, ὦ λοχαγοί, οἱ νομίζοντες ὅτι δύνασθε διὰ μιᾶς διαταγῆς πορείας νὰ δημιουργήσητε ἐκλιπούσας δυνάμεις στρατιωτῶν ἐξηντλημένων, καὶ διὰ τῆς πειθαρχίας νὰ βιάσητε νὰ βαδίσωσιν οἱ χωλοὶ καὶ οἱ καταπεπονημένοι, ἐνθυμήθητε ὅτι πολλαὶ μάχαι ἀπωλέσθησαν ὑπὸ στρατιωτῶν ἀνδρείων μέν, ἀλλ' ὑπὲρ τὸ δέον κεκμηκότων ἕνεκα ὑπερβολικῶν καὶ ἀμεθόδων πορειῶν.

—

Τὰ ἐνώτια δὲν ἀποτελοῦσι μὲν μέρος τῆς ἐνδυμασίας, ἀλλ' ἐπειδὴ φέρονται ὡς κόσμος τῆς κεφαλῆς, ἀνάγκη ν' ἀφιερώσωμεν ὀλίγας λέξεις ἀποδοκιμασίας κατὰ τοῦ βαρβάρου τούτου ἔθους, τοῦ καταδεικνύοντος τὴν στενωτάτην ἡμῶν συγγένειαν πρὸς τοὺς ἀγρίους τῆς Ἀσίας, τῆς Ἀφρικῆς καὶ τῆς Ἀμερικῆς.

Ὀλίγαι εἶνε αἱ γυναῖκες αἱ ὁποῖαι ἀνθίστανται εἰς τὴν συνήθειαν ταύτην τῶν ἐνωτίων. Ὀλίγαι ἐννοοῦσιν, ὅτι τὸ ἔθος τοῦτο προδίδει βαρβαρότητα. Ἐπικρατεῖ δὲ εἴς τινας ἡ σφαλερὰ πρόληψις, ὅτι τὰ ἐνώτια προφυλάττουσιν ἀπὸ ἀσθενείας τῶν ὀφθαλμῶν.

—

Ὅταν ὁ ἥλιος τῆς νεότητος ἔδυσε, ἀνάγκη νὰ ὁπλιζώμεθα δι' ὑπομονῆς καὶ γενναιότητος, νὰ περικόπτωμεν πολλοὺς κλάδους ἀνωφελεῖς τοῦ κεκμηκότος δένδρου τῆς ζωῆς, νὰ εἴμεθα πλέον παρὰ ποτὲ σώφρονες, καὶ νὰ ἀφιερῶμεν εἰς τὴν ἐργασίαν, εἰς τὴν μελέτην, εἰς τὴν ἀγαθοεργίαν, εἰς τὸ κοινὸν καλόν, τόσας δυνάμεις σπαταλωμένας εἰς ἀσωτείας. Οὕτω βιοῦντες θέλομεν τηρήσει ἐπὶ μακρὸν χρόνον τὴν γαλήνιον ἐκείνην καλλονὴν τῆς ὡρίμου ἡλικίας, καὶ θέλομεν φέρει μειδιῶντες τὴν σεβασμίαν λευκότητα τῆς γεροντικῆς ἡλικίας.

Ἡ μοναδική, ἡ ἄμεσος, ἡ ἄφευκτος συνέπεια τοῦ χρωματισμοῦ εἶνε τὸ νὰ ἐκλαμβάνεται ὁ βαπτόμενος πολὺ πρεσβύτερος τῆς πραγματικῆς του ἡλικίας. Ἀγνοεῖτε πόσον μεγάλη, βαθεῖα, ἀνυπολόγιστος εἶνε ἡ ἀνθρωπίνη κακία.

Γυνὴ τεσσαρακοντοῦτις, ὑγιής, εὔρωστος, εἰς τὴν φυσικήν της κατάστασιν, μὴ παραποιημένη τεχνητῶς, θέλει ἐκλειφθῆ παρὰ πάντων ὡς τριακοντοῦτις. Ἀλλ' ἐὰν ὁ ὀξυδερκὴς ὀφθαλμὸς σεβαστῆς φίλης ἀνακαλύψῃ χρωματισμόν τινα ἐκ τοῦ κομμωτοῦ προερχόμενον, πάραυτα ἡ ἡλικία αὐτῆς αὐξάνεται εἰς ἔτη πεντήκοντα, καὶ εἰς τὴν καταδίκην τὴν γινομένην κατὰ τῆς ἀνακαλυφθείσης ἀπάτης ἀπαλείφονται καὶ αἱ φυσικαὶ ἐκεῖναι καλλοναί, αἱ ὁποῖαι ἔμενον ἄθικτοι καὶ ἤρκουν νὰ καταστήσωσι τὴν γυναῖκα ἐκείνην προσφιλῆ καὶ θελκτικήν.

Ὅταν γυνὴ φέρῃ μὲ ἤρεμον γενναιότητα τὴν λευκὴν κόμην της, περιστοιχίζει αὐτὴν εὐθὺς εὐλαβὲς αἴσθημα τιμῆς. Αἱ κόραι τῆς Εὔας τιμῶσιν αὐτὴν καὶ τὴν θεωροῦσιν ἀνωτέραν των. Οἱ δὲ ἄνδρες ἀγαπῶσιν αὐτήν, διότι οὐδέποτε ἐγράφη εἰς οὐδεμίαν γλῶσσαν, ὅτι ἡ πρώτη λευκὴ θρὶξ φονεύει τὸν ἔρωτα καὶ τὴν καλλονήν.

Ὑπάρχει τι ἀσχημότερον κεφαλῆς φαλακρᾶς, ἡ φενάκη. Ὑπάρχει τι πολὺ γεροντότερον κόμης λευκῆς, ἡ βαμμένη κόμη.

Ἀλλ' εἴπατέ μοι σεῖς οἱ ἄνδρες οἱ χρωματιζόμενοι, οἱ βαπτόμενοι, ποίους νομίζετε ὅτι ἐξαπατᾶτε; Ποῖον ἐλπίζετε νὰ πλανήσετε;

Ὦ γυναῖκες, ἀρνηθῆτε πᾶσαν συμπάθειαν εἰς ἄνδρα βεβαμμένον!

—

Εἷς ὑγιεινολόγος, εἷς ῥάπτης καὶ εἷς φιλόσοφος, συνελθόντες ποτὲ διέγραψαν τὸν κατωτέρω ἐξ ἄρθρων 30 κώδικα τῆς ἐνδυμασίας, ὁ ὁποῖος συνδυάζει τὴν ὑγιεινὴν μετὰ τῆς φιλοκαλίας.

1

Ἄνθρωπος ἔχων δέκα πεντάλεπτα πρέπει νὰ δαπανᾷ ὀκτὼ διὰ τὴν τροφήν του, καὶ δύο διὰ τὴν ἐνδυμασίαν του.

2

Ἄνθρωπος διαθέτων διὰ τὴν ἐνδυμασίαν του τέσσαρας δραχμὰς πρέπει νὰ δαπανᾷ τρεῖς διὰ τὴν λινοστολὴν καὶ μίαν διὰ τὰ ἐξωτερικὰ ἐνδύματα.

3

Προτιμότερον εἶνε νὰ ἐνδύεσαι σεμνοπρεπῶς τὰς ἑπτὰ ἡμέρας τῆς ἑβδομάδος, παρὰ νὰ καλλωπίζεσαι τὴν κυριακὴν καὶ νὰ εἶσαι ῥυπαρὸς τὰς ἐπιλοίπους ἓξ ἡμέρας.

4

Ἡ καθαριότης τῆς ἐνδυμασίας εἶνε ὑγεία καὶ ἀξιοπρέπεια.

5

Τὸ ἔνδυμα εἶνε δευτέρα ἐπιδερμὶς τεχνητή, παρ' ἡμῶν κατασκευαζομένη, εἰς τὴν ὁποίαν πρέπει νὰ παρέχωμεν ὅλας τὰς φροντίδας καὶ τὰς περιποιήσεις, τὰς ὁποίας ἀφιεροῦμεν εἰς τὴν φυσικήν, τὴν παρὰ τοῦ Θεοῦ δημιουργηθεῖσαν.

6

Ὁ ἐργάτης πρέπει νὰ ἔχῃ μίαν ἐνδυμασίαν διὰ τὴν ἐργασίαν καὶ ἄλλην διὰ τὸν οἰκογενειακὸν βίον.

7

Πρὶν ἢ παραγγείλῃς νέον ἔνδυμα, ἐπισκέφθητι τὸ μαγειρεῖόν σου καὶ βολιδοσκόπησον τὴν κοιλίαν τῶν τέκνων σου.

8

Μία κηλὶς ἐπὶ τοῦ ἐνδύματος εἶνε πάντοτε ἐπονείδιστος καὶ τίποτε δὲν δύναται νὰ τὴν δικαιολογήσῃ. Προτιμότερον εἶνε νὰ ἔχῃς ἑκατὸν ἐμβαλώματα παρὰ μίαν μόνην κηλίδα.

9

Προτιμότερον εἶνε νὰ φέρῃς πρόστυχον ἀλλὰ καινουργὲς ἔνδυμα, παρὰ ἔνδυμα κομψὸν τὸ ὁποῖον ἤδη ἐφόρεσαν ἄλλοι.

10

Τὸ φέρειν ἔνδυμα ἀνώτερον τῆς ἰδίας τάξεως

[1]) Τοῦ κοινῶς παρ' ἡμῖν καλουμένου *λουστρίνι*.

[1] Ἰταλιστὶ stivali, γαλλιστὶ bottes.

[2] Αἱ τοιαῦται πτέρναι ἀνεγνωρίσθησαν παραίτιοι παθήσεων τοῦ νωτιαίου μυελοῦ εἴς τινας κυρίας.

ἀποτελεῖ συνεχὲς ψεῦδος, δύναται δὲ νὰ εἶνε προοίμιον τοῦ ἐλαττώματος καὶ τοῦ ἐγκλήματος.

11

Τὰ ἁμαρτήματα τῆς ματαιότητος τὰ γινόμενα διὰ τοῦ ἐνδύματος εἶνε ὅμοια πρὸς τὴν πλαστογράφησιν τῆς ὑπογραφῆς.

12

Ὁ κυνισμὸς εἰς τὴν ἐνδυμασίαν εἶνε ἰδιοτροπία καὶ ἀκαθαρσία, δύναται δὲ νὰ εἶνε ἀρχὴ παραφροσύνης.

13

Τὸ μιμεῖσθαι τὰς ἰδιοτροπίας τῶν μεγάλων ἀνδρῶν δὲν δύναται νὰ καταστήσῃ ἡμᾶς μεγάλους, ἀλλὰ μᾶς καθιστᾷ ἀσφαλῶς γελοίους.

14

Τὸ νὰ εἴμεθα δοῦλοι τοῦ συρμοῦ εἶνε αὐταρέσκεια, ἀλλὰ καὶ τὸ νὰ περιφρονῶμεν αὐτὸν παρὰ πολὺ εἶνε ἰδιοτροπία.

15

Ἡ μεγαλειτέρα ἁπλότης εἰς τὴν ἐνδυμασίαν συμβιβάζεται σχεδὸν πάντοτε μὲ τὴν ὑγιεινὴν καὶ μὲ τὴν φιλοκαλίαν.

16

Ὁ συρμὸς εἶνε ἴσος πρὸς ὅλους, ἀλλ' ὁ σοφὸς προσαρμόζει αὐτὸν εἰς τὴν ἰδιοσυγκρασίαν του, εἰς τὰς ἕξεις του, εἰς τὸ ἐπάγγελμά του, εἰς τὴν ἡλικίαν του, κτλ.

17

Πρέπει ἡ μὲν γυνὴ νὰ κοσμῆται, ὁ δὲ ἀνὴρ νὰ ἐνδύεται.

18

Πᾶς συρμὸς περισφίγγων, στενοχωρῶν, ἀφαιρῶν τὴν εὐκινησίαν, ἀφαιρεῖ ὑγείαν καὶ ἐργασίαν.

19

Προτιμότερον εἶνε νὰ ἱδρόνωμεν παρὰ νὰ τρέμωμεν ἀπὸ τὸ ψῦχος.

20

Προτιμότερον εἶνε νὰ φέρετε καὶ τὸ θέρος τὰ χειμερινὰ ἐνδύματα, παρὰ νὰ πράξετε τὸ ἐναντίον.

21

Εἰς τὰ πρῶτα ψύχη ἀντιτάσσετε ὅλην τὴν θερμότητα τῶν ἐνδυμάτων, καὶ εἰς τὰ πρῶτα θάλπη περιμένετε μεγαλείτερα θάλπη διὰ νὰ ἐλαφρωθῆτε.

22

Μάλλινον καὶ *λευκὸν* ὕφασμα εἶνε λέξεις περιέχουσαι πλέον ἢ τὰ τρία τέταρτα τῆς ὑγιεινῆς τοῦ ἐνδύματος.

23

Μὴ ποιοῦ χρῆσιν ὑφάσματος ὁμοίου πρὸς θώρακα, οὔτε δεσμοῦ ὁμοίου πρὸς ἄλυσον.

24

Ἐνδύεσθε διὰ νὰ εἶσθε κομψοί, ἀλλ' ὄχι καὶ διὰ ν' ἀπατᾶτε τὸν πλησίον.

25

Εἰς τὴν ἐνδυμασίαν τὸ ἐπίπλαστον μένει πάντοτε παράχορδον.

26

Τὰ ψεύδη τὰ διὰ τῆς ἐνδυμασίας γινόμενα προκαλοῦσι πάντοτε τὴν μεταμέλειαν καὶ τὴν ἀποστροφήν.

27

Κάλλιον προφυλασσόμεθα ἀπὸ τὸ ψῦχος διὰ πολλῶν ἐλαφρῶν ἐνδυμάτων, παρὰ δι' ἑνὸς μόνου ἐνδύματος βαρέος.

28

Τὰ ἐνδύματα, ἰδίως τὸ θέρος, πρέπει συχνὰ καὶ ἐπὶ μακρὸν χρόνον νὰ ἐκτίθενται εἰς τὸν ἀέρα καὶ εἰς τὸν ἥλιον, διότι ἔχουσιν ἀνάγκην ν' ἀερίζωνται ὡς τὰ δωμάτια καὶ τὰ σώματά μας.

29

Τὸ ἔνδυμα τὸ ὁποῖον ἐμποδίζει ἢ καθιστᾷ δύσκολον μίαν μόνην ἐκ τῶν κινήσεών μας εἶνε ἔνδυμα κακόν.

30

Τὸν ῥάπτην ὅπως καὶ τὸν ἰατρὸν πρέπει ν' ἀλλάσσωμεν ὅσον τὸ δυνατὸν σπανιώτερον.

***

ΑΝΟΙΞΙΑΤΙΚΗ ΑΥΓΗ

Τᾶστρα ἐσβύσθηκαν· ἡ 'μέρα
Γλυκοφέγγει 'ντροπαλή,
Καὶ 'ς τὸν 'ξάστερον ἀέρα
Κελαδοῦν κορυδαλοί.

Γύρω 'ς τἄνθη τὰ περίσσια
Τῆς λευκῆς ἀγραμπελιᾶς
Φτερουγίζουν τὰ μελίσσια
Μὲ τὴν ἔννοια τῆς δουλειᾶς.

'Σὲ χωράφια ἀνθοστρωμένα
Καὶ γεμᾶτα χλωρασιὰ
Χίλι' ἀρνάκια σκορπισμένα
Βόσκουν χόρτο καὶ δροσιά.

Κι' ἀνασαίνουνε τὰ δάση
Μέσ' 'ς τὴ διάπλατη γιορτὴ
Ποῦ γιορτάζει ὅλ' ἡ πλᾶσι
'Ανθισμένη, φτερωτή...

'Ξύπνα, κόρη κοιμισμένη,
Κ' ἔλα ναύρῃς τὴ χαρὰ
'Σὲ κοιλάδα στολισμένη
Μ' ἀργυρόχρυσα νερά.

Ὅπου κρίνοι βασιλεύουν
Κ' ἡ βιολέττα κρυφανθεῖ
Καὶ τὰ στάχυα ἀργοσαλεύουν,
Ἔλα κόρη μου ξανθή!

Ἔλα, τῶν πουλιῶν ν' ἀκούσῃς
Τὴ γλυκόφωνη λαλιά,
Ἔλα, μὲ δροσιαῖς νὰ λούσῃς
Τὰ σγουρά σου τὰ μαλλιά.

Κι' ὅπου ὀλόρθη μεγαλώνει
Κάποια λεύκα ἐρημική
Ἔλα νὰ καθήσῃς μόνη
Εἰς τὸν ἴσκιο της ἐκεῖ.

Κι' ἄμ' ἀρχίσῃ ἀνάρῃα ἀνάρῃα
Τἀγεράκι νὰ φυσᾷ
'Σ τἀσημένια της κλωνάρια,
'Σ τὰ μαλλιά σου τὰ χρυσᾶ,

Μέσ' 'ς τὴν ἐρημιὰ ἐκεῖ πέρα,
Μέσ' 'ς τὴν ἀνθισμένη γῆ,
Μὲ τὴν ἔμμορφη τὴ 'μέρα,
Μὲ τὴν πρόσχαρην αὐγή,

Τὸλομύριστο τἀγέρι
'Απ' τὰ βάθη τοὐρανοῦ
Τὴν ἀγάπη μου ἂς φέρῃ
'Σ τὴν καρδιά σου καὶ 'ς τὸν νοῦ.

Γεωργιος Δροσινης

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

Τὸ γάλα ὀρνίθων τῆς ἀρχαίας παροιμίας, τοῦ πουλιοῦ τὸ γάλα τῆς δημώδους ἀπεδείχθη ἐσχάτως, ὅτι δὲν εἶναί τι ἀνύπαρκτον ἢ δυσεύρετον. Οἱ φυσιοδίφαι γινώσκουσιν, ὅτι αἱ περιστεραὶ τρέφουσι τὰ νεόττιά των κατὰ τὸ πρῶτον ἀπὸ τῆς ἐκκολάψεως αὐτῶν δεκαπενθήμερον διὰ τρόπου εἰς ἄκρον περιέργου. Δηλονότι ἐκκρίνουσιν ὑγρόν τι λιπαρὸν καὶ γαλακτῶδες, ὅπερ ὁ νεοσσὸς θηλάζει ἐμβάλλων τὸ ῥάμφος του εἰς τὸ ῥάμφος τοῦ πατρὸς ἢ τῆς μητρὸς αὐτοῦ. Ἐν τινι τῶν τελευταίων συνεδριάσεων τῆς ἐν Παρισίοις Ἀκαδημίας τῶν ἐπιστημῶν ὁ κ. Σάλ ἀπέδειξεν, ὅτι τὸ ἐκκρῖνον τὸ ὑγρὸν ἐκεῖνο ὄργανον εἶναι ἐπιθήλιον καὶ οὐδὲν ἄλλο· προέρχεται δ' ἔκκρισις ἐξ ὑπερτροφίας τῶν αἱματοφόρων ἀγγείων.

Κατά τινα ἀπογραφικὴν σημείωσιν ἐν Γαλλίᾳ γίνεται ἀναλόγως ἡ μεγίστη κατανάλωσις φωσφορικῶν πυρείων. Εἰς ἕκαστον Ἄγγλον ἀναλογοῦσι καθ' ἡμέραν 8 φωσφορικὰ πυρεῖα, εἰς ἕκαστον Σουηδὸν 9, εἰς ἕκαστον Γερμανὸν 11 καὶ εἰς ἕκαστον Γάλλον 15. Τοῦτο ἀποδίδουσί τινες εἰς μόνην τὴν κακὴν ποιότητα τῶν ὑπὸ τοῦ μονοπωλίου κατασκευαζομένων ἐν Γαλλίᾳ πυρείων.—Ὁ δὲ ὁλικὸς ἀριθμὸς τῶν καθ' ἅπασαν τὴν Εὐρώπην καιομένων καθ' ἑκάστην πυρείων ὑπολογίζεται εἰς δύο δισεκατομμύρια.

Ἀπὸ τεσσάρων ἐτῶν μεγάλη γίνεται χρῆσις ἐν Ἀμερικῇ τοῦ ἐκ ξύλων ἐρίου, ἤτοι λεπτοτάτων ξεσμάτων ξύλου, ἤρχισε δὲ νὰ εἰσάγηται καὶ εἰς Εὐρώπην ἡ χρῆσις αὐτῶν. Χρησιμοποιοῦνται δὲ ταῦτα ἰδίως εἰς φακελώματα ἐμπορευμάτων (emballages), εἰς γεμίσματα στρωμάτων, εἰς διυλύσεις, εἰς καθαρισμὸν τῶν μηχανῶν, ἀντὶ ῥακῶν καὶ εἰς ἄλλα παραπλήσια ἔργα. Ἐπειδὴ δὲ ἐκ πάντων τῶν ἀχρήστων τεμαχίων ξύλων εἶναι δυνατὸν νὰ παραχθῇ τὸ ξύλινον ἔριον, καὶ αἱ πρὸς τοῦτο μηχαναὶ παράγουσι μεγίστας ποσότητας τοιούτου, ἀποβαίνει τὸ εὐωνότατον τῶν γεμισμάτων. Τὸ ἄχυρον καὶ τὸ χόρτον εἰσὶ συνήθως ὑγρὰ καὶ ἐνίοτε ἔχουσιν ἶνας σκληράς, καθιστώσας αὐτὰ ἀκατάλληλα εἰς φακελώματα. Εἰς πλήρωσιν δὲ στρωμάτων τὸ ξύλινον ἔριον εἶναι ἐλαστικώτερον παντὸς ἄλλου γεμίσματος, πλὴν τῶν ἱππείων τριχῶν· ἀλλὰ καὶ τούτων εἶναι προτιμότερον, ὅταν προέρχηται ἐκ ρητινωδῶν ξύλων, διότι δὲν ἀπορροφᾷ ὑγρασίαν καὶ ἀποδιώκει τὰ ἔντομα. Τούτου δ' ἕνεκα ἐν πολλοῖς νοσοκομείοις προτιμῶνται τὰ τοιαῦτα στρώματα, προσκεφάλαια κλπ. τῶν διὰ κοινοῦ ἐρίου πεπληρωμένων.

Ἡ μεσόγειος θάλασσα ἐν Ἀλγερίᾳ, ἣν ἐσχεδίαζεν ὁ Γάλλος Ῥουδαίρ, ἀπεδείχθη διὰ νεωτέρων ἐρευνῶν περιττή. Ὁ Γάλλος Λανδὰς, ὅστις ἐξηκολούθησε τὰς μελέτας τοῦ Ῥουδαίρ, εὗρεν ἐν αὐτοῖς ἐκείνοις τοῖς τόποις, οἵτινες κατὰ τὸ σχέδιον τοῦ τελευταίου τούτου ἔμελλον νὰ ἀποτελέσωσι τὸν πυθμένα τῆς θαλάσσης, στρώματα γῆς, περιέχοντα ὕδωρ ἀφθονώτατον. Διὰ πρώτης πειρατηρίου διατρήσεως ἀνώρυξεν ἀρτεσιανὸν φρέαρ, παρέχον ἑνακισχιλίας λίτρας ὕδατος ἀνὰ πᾶν λεπτὸν τῆς ὥρας. Ἡ ποσότης δὲ αὕτη τοῦ ὕδατος ἐξαρκεῖ πρὸς ἄρδευσιν ἐκτάσεως γῆς πεντακισχιλίων τετραγωνικῶν χιλιομέτρων. Οὕτω δὲ διὰ τῆς ἀνορύξεως καὶ ἄλλων φρεάτων ἡ πρώην ἄνυδρος καὶ ἀγονωτάτη ἔρημος θὰ μεταβληθῇ εἰς κατάφυτον καὶ εὐφορωτάτην κοιλάδα.

Ὁ παρασκευαστὴς ἐν τῷ Βερολινείῳ πανεπιστημίῳ Ἰωάννης Βικκερςχάιμερ εὗρεν ὑγρὸν ἀέλαβές, ἄοσμον καὶ ἄχυμον πρὸς διατήρησιν παντοειδῶν κρεάτων, ὠμῶν, ἑφθῶν, ὀπτῶν, λαχανικῶν, ὀπωρῶν καὶ ἐν γένει παντὸς τροφίμου. Ὁ αὐτὸς χημικὸς εἶχεν ἐφεύρῃ πρὸ ἓξ ἐτῶν ὅμοιον ὑγρόν, ὅπερ ἦτο χρήσιμον μόνον πρὸς ἐπιστημονικοὺς σκοπούς, πρὸς διατήρησιν ἰδίως ἀνατομικῶν προπαρασκευασμάτων, διότι ἦτο δηλητηριῶδες. Ἀλλὰ τὸ νῦν ὑπὸ τούτου ἐφευρεθὲν ὑγρὸν πληροῖ πλείστας ἀνάγκας καὶ ἀποδείκνυται ἀπαραίτητον εἰς τὴν οἰκιακὴν οἰκονομίαν. Τὸ κρέας διατηρεῖται ἐπὶ πολλὰς ἡμέρας ἀλειφόμενον δι' αὐτοῦ ἢ ἐμβαπτιζόμενον εἰς αὐτὸ ὅταν τὰ τεμάχια εἶναι μεγάλα. Ὁμοίως καὶ τὰ λαχανικὰ ἐμβαπτόμενα διατηροῦνται θαλερώτατα, καὶ αὐτὸ τὸ γάλα διατηρεῖται ἐπὶ ὀκτὼ καὶ πλέον ἡμέρας ἀναλλοίωτον ἐπιχεσμένου τοῦ ὑγροῦ ἐπ' αὐτοῦ. Οἱ μαλακοὶ καρποί, οἷον τὰ χαμαικέρασα, διατηροῦνται ὅταν ἐπιπάσσωνται διὰ ζαχάρεως ἀναλελυμένης ἐν τῷ ὑγρῷ ἐκείνῳ. Οὐ μό-

νον πολλὰ ξενοδοχεῖα τῆς Γερμανίας ποιοῦνται ἤδη μετὰ μεγάλης ἐπιτυχίας χρῆσιν τῆς νέας ἐφευρέσεως, ἀλλὰ καὶ τὰ Σουηδικὰ ταριχεῖα ἰχθύων πρόκειται δὲ καὶ ἐν Βρουνσβίκῃ νὰ ἱδρυθῇ κατάστημα πρὸς τοιαύτην παρασκευὴν λαχανικῶν.

Πολωνός τις ἰατρὸς, ὁ πρίγκιψ Ἰγνάτιος Γιάγελ, ἀσχολῶν ἀπὸ τοῦ 1858 εἰς τὴν μελέτην τοῦ τρόπου πρὸς προφύλαξιν ἀπὸ τῆς λύσσης καὶ θεραπείαν τῆς νόσου, ἐπεχείρησε νὰ ἀποδείξῃ ἐν ἐπιστολῇ δημοσιευθείσῃ διά τινος ρωσσικῆς ἐφημερίδος, ἀνακοινωθείσῃ δὲ καὶ εἰς τὴν ἐν Παρισίοις Ἀκαδημίαν τῆς Ἰατρικῆς, ὅτι ἡ μέθοδος τοῦ Παστὲρ βασίζεται ἐπὶ σαθρῶν βάσεων.

Ὁ Πολωνὸς πρίγκηψ δὲν παραδέχεται ὅτι ὁ εἰς κόνικλον ἐνοφθαλμιζόμενος λυσσικὸς ἰὸς εἶναι δυνατὸν νὰ προφυλάξῃ ἀπὸ τῆς λύσσης, ἀφ' οὗ μάλιστα ὁ κόνικλος οὐδαμῶς λυσσᾷ ἀφ' ἑαυτοῦ. Παρατηρεῖ δὲ πλὴν τούτου ὅτι διαφέρουσι κατὰ πολὺ τὰ δήγματα λυσσώντων λύκων ἢ κυνῶν τὰ ἀπ' εὐθείας ἐπὶ τῆς σαρκὸς γινόμενα, ἀπὸ τῶν γινομένων εἰς μέλη τοῦ σώματος, καλυπτόμενα δι' ἐνδυμάτων. Εἶναι βεβαιωμένον, λέγει, ὅτι τὰ τελευταῖα δήγματα εἰσὶν ἀκίνδυνα· πάντες δὲ οἱ ἀποθανόντες ἀσθενεῖς, οὓς ἐθεράπευεν ὁ Παστέρ, εἶχον δηχθῇ εἰς γυμνὰ μέρη τοῦ σώματος. Ἐν ᾧ ὁ πρίγκηψ ἰατρὸς βεβαιοῖ ὅτι ἐθεράπευσεν 88, δηχθέντες ὑπὸ λυσσώντων λύκων καὶ κυνῶν, διὰ βάμματος φλοιοῦ τῆς Spirla filipenda. Τούτων 26 διετέλουν ἐν τῇ πρώτῃ περιόδῳ τῆς λύσσης, ὅτε ἤρχισε τὴν θεραπείαν.

Δύο Ἄγγλοι διήγειραν τελευταῖον ἐν τῇ μεγάλῃ Ὄπερᾳ τῶν Παρισίων τὴν γενικὴν δυσαρέσκειαν, καθόσον ἔπαιζον οὐΐστ κατὰ τὰ διαλείμματα τῆς παραστάσεως ἐπὶ τοῦ ὑψηλοῦ των πίλου. Ἐπειδὴ δὲ οὐδόλως ὑπήκουσαν εἰς τὰς προτροπὰς καὶ παρατηρήσεις τῶν γειτόνων οὔτε αὐτῶν τῶν κλητήρων, προσεκλήθησαν εἰς τὴν ἀστυνομίαν. Καὶ ἐπειδὴ ὁ ὑπάλληλος κατὰ σύμπτωσιν εἶχεν ὀλίγην ἐργασίαν, οἱ Ἄγγλοι ἐν τῷ μεταξὺ περιμένοντες ἤρχισαν νὰ παίζωσιν οὐΐστ πρὸς μέγιστον χόλον τῶν ὑποδεεστέρων ὑπαλλήλων. Ὅτε τέλος παρουσιάσθησαν εἰς τὸν γραμματέα, ὁ εἷς τούτων Mr Cooper κάτοχος ἀνθρακωρυχείων ἐν Στάφφορδσίρῃ, «Κύριε γραμματεῦ, εἶπεν, ἀγαπῶ τὸ οὐΐστ τόσῳ σφοδρῶς, ὥστε, μεταβαίνων ὅπως νυμφευθῶ ἔπαιζα ἐν τῇ ἁμάξῃ μετὰ τοῦ παρανύμφου μου τὸ παιγνίδιον τοῦτο. Καὶ ὅταν δὲ κατὰ τὸν παρελθόντα Νοέμβριον μὲ ἔπληξε ἡ δεινὴ συμφορὰ τοῦ θανάτου τοῦ μακαρίτου πατρός μου, θ' ἀπέθνησκον τῆς θλίψεως ἂν μὴ κατὰ τὴν πρὸς τὸ νεκροταφεῖον συνοδίαν τοῦ μακαρίτου ἔπαιζον ἐν τῇ ἁμάξῃ οὐΐστ.» Ὁ γραμματεὺς τῆς ἀστυνομίας ἀκούσας ταῦτα ἠγέρθη καὶ «—Ὑπάγετε, κύριε» τῷ εἶπεν «ἡ περίπτωσις αὕτη ὑπάγεται εἰς ἰατρὸν φρενολόγον, καὶ οὐχὶ εἰς πρόσωπον τῆς δικαιοσύνης.»

Ὁ διάσημος προσωπογράφος Ἀγγέλης ἀπέκτησε τελευταῖον ὄγκον τινὰ λιπώδη ἐπὶ τῆς κεφαλῆς του λίαν ἐνοχλητικόν, διὸ κατέφυγεν εἰς τὸν χειρουργὸν καθηγητὴν Μοζέτιχ ὅπως τὸν ἐξαιρέσῃ. Μετὰ τὴν ἐγχείρησιν ὁ ζωγράφος ἠρώτησε τὸν χειρουργὸν διὰ τίνος τρόπου δύνατται νὰ τὸν ἀμείψῃ ἀξίως τῶν κόπων του. Ὁ χειρουργὸς ἐζήτησε τὴν φωτογραφίαν τοῦ ζωγράφου μέ τινα ἀφιέρωσιν. Ἀλλ' ἡ ἀμοιβὴ αὕτη ἐφάνη λίαν πεζὴ εἰς τὸν ζωγράφον· διὸ ζωγραφήσας αὐτὸς ἑαυτὸν ἔγραψε κάτωθεν τῆς εἰκόνος ἣν ἐνεχείρισεν εἰς τὸν Μοζέτιχ: Κεφαλὴ Ἀγγέλη ἐπιδιορθωθεῖσα ὑπὸ Μοζέτιχ.

Ὅτε ὁ αὐτοκράτωρ Ναπολέων περιηγεῖτο μετὰ τῆς συζύγου του Μαρίας Λουΐζης ἐν ἔτει 1810 τὰς Κάτω Χώρας διῆλθε καὶ διὰ κωμοπόλεώς τινος Ham καλουμένης. Ὁ δήμαρχος τῆς πόλεως ταύτης πρὸς τιμὴν τοῦ αὐτοκράτορος εἶχε κατασκευάσει θριαμβευτικὴν ἀψίδα ἐφ' ἧς εἶχεν ἐπιγράψει

L' empereur n' a pas fait une sottise
En épousant Marie Louise

(Ὁ αὐτοκράτωρ δὲν ἔκαμεν ἀνοησίαν νυμφευθεὶς τὴν Μαρίαν Λουΐζαν.)

Ὁ αὐτοκράτωρ ἐγέλασε διὰ τὴν σοφίαν τοῦ ποιητοῦ καὶ μετεπέμψετο παρ' ἑαυτῷ τὸν δήμαρχον τῆς πόλεως.

— Στιχουργεῖτε, λοιπόν, κύριε δήμαρχε: τῷ εἶπεν.

— Ὀλίγον, τῷ ἀπήντησεν ὁ δήμαρχος μετριοφρόνως.

— Πίνετε καὶ ταμβάκον; ἠρώτησεν εἶτα ὁ Ναπολέων.

— Ὀλίγον, ἀπήντησεν ὁ δήμαρχος.

— Τότε λοιπὸν λάβετε εἰς ἀνάμνησιν τὴν ταμβακοθήκην ταύτην, καὶ ἔδωκεν εἰς αὐτὸν χρυσῆν ταμβακοθήκην, προσθεὶς

Quand vous y prendrez une prise
Rappelez-vous de Marie Louise

(Καὶ ὅταν παίρνετε μίαν πρέζα ἐνθυμεῖσθε τὴν Μαρίαν Λουΐζα.)

Ἐν τινι ξενοδοχείῳ τῶν Ἀθηνῶν εἰσήχθη ἡ κακὴ ἕξις τοῦ δίδειν μετὰ τὸ γεῦμα καὶ εἰς τὸν ὑπηρέτην κάτι τι. Κύριός τις ὅμως δὲν ἐννοεῖ τοὺς τοιούτους πιθηκισμούς, διὸ πληρώσας τὸν ἀρκετὰ ἐξωγκωμένον λογαριασμὸν ἑτοιμάζεται νὰ φύγῃ.

— Καὶ διὰ τὸ γκαρσόνι, Κύριε; λέγει ὁ ὑπηρέτης.

— Ἄ, φίλε μου, ἀπαντᾷ οὗτος ἐγειρόμενος, ἀπ' αὐτὸ δὲν ἔφαγα.

Εἰς ἐξετάσεις τῆς ἰατρικῆς σχολῆς:

Καθηγητής.— Εἰμπορεῖτε, κύριε, νὰ μοῦ εἰπῆτε τὰ ὀστᾶ τῆς κεφαλῆς;

Ἐξεταζόμενος. — Τὰ ὀστᾶ τῆς κεφαλῆς τὰ ἔχω ὅλα εἰς τὸ κεφάλι μου, ἀλλὰ τῇ στιγμῇ ταύτῃ δὲν ἐνθυμοῦμαι δυστυχῶς κανέν!

Σκοπὸς ἔσωθεν τοίχου:

— Τίς εἶ;

Ἀξιωματικός.—Ζῶον....ἄνοιξε.

Σκοπός.— Τὴν νύκτα δὲν ἀφίνω κανένα ζῶον νὰ μπῇ μέσα.

Ἐν Ἀθήναις, ἐκ τοῦ τυπογραφείου τῶν Καταστημάτων ΑΝΕΣΤΗ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΙΔΟΥ 1886—558